

SCHIMBAREA LA FAȚĂ (6 august)

În fiecare an, în 6 august, în miez de vară fierbinte când roadele câmpului se unduiesc în bătaia soarelui ce binecuvintează pământul cu un potop de raze, ce aduc din înălțimile cerului darul belșugului, Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică prăznuesc cu aleasă bucurie praznicul Schimbării la Față a Mântuitorului Iisus Hristos.

Este o sărbătoare împărătească ce comemorează evenimentul pe-trecut pe muntele Tabor unde Hristos Domnul și-a descoperit înaintea ucenicilor săi Petru, Iacob și Ioan, dumnezeirea, măreția și puterea Sa supranaturală.

Sfintele Evanghelii ne relatează pe îndelete această minune săvârșită de către Mântuitorul asupra propriei Sale persoane.

Astfel Sf. Ev. Matei ne spune că „după șase zile (după ce Petru L-a mărturisit pe Domnul ca Fiul al lui Dumnezeu celui viu și după întâia prevestire a Patimilor Sale) Iisus a luat cu Sine pe Petru și pe Iacob și pe Ioan fratele lui și i-a dus într-un munte înalt de o parte. Și s-a schimbat la față înaintea lor și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată Moise și Ilie s-au arătat lor vorbind cu El. Și răspunzând Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este nouă să fim aici, dacă voinți voi face aici trei colibe: Tie una și lui Moise una și lui Ilie una. Vorbind el încă, iată un nor luminos i-a umbrat pe ei și iată glas din nor zicând: Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, în care am binevoit; pe acesta să-L ascultați. Și auzind ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte” (Matei 17, 1—6).

Muntele „înalt” despre care se vorbește aici este cu siguranță, în lipsa altor indicații, muntele Tabor aflat în mijlocul Galileii și care domina toată regiunea din jur. Încă din Vechiul Testament prorocul David striga plin de extaz „**Taborul și Ermonul întru numele Tău se vor bucura**”, indicând cu siguranță în chip profetic evenimentul ce avea să se întâmple pe el în timpul neotestamentar.

Fața Domnului a strălucit ca soarele, căci cu adevărat El este „**Soarele dreptății**”, iar veșmintele Sale s-au făcut albe ca lumina, căci El, ca Dumnezeu, este „**Cel ce se îmbracă cu lumina ca și cu o haină**” (Ps. 103, 2).

Apar și două personaje ale Vechiului Testament, profeții Moise și Ilie și care, ne relatează Evanghelia, vorbeau cu El despre cele ce aveau să i se întâmple Lui, adică patima și moartea Sa cea mântuitoare. De ce oare apar cei doi proroci?

Sf. Părinți ne spun că cei doi corifei ai profețiilor vetero-testamentare reprezintă **Legea și prorocii**, și că amândoi s-au învrednicit să vadă slava dumnezeiască, Moise în Sinai, iar Ilie în Carmel. Mai

(Continuare în pag 2-a)

Arhidiacon Drd. VISARION BĂLȚAT

Trei principii ale bioeticii

Sunt de fapt trei probleme deschise, trei întrebări, al căror răspuns nu e greu de intuit, dar e destul de dificil de aplicat în practică. Ele creează întreaga problematică a bioeticii.

a. Raportul între natural și artificial. Această problemă se pune tot mai acut pentru societatea occidentală, ce merge spre o tot mai accentuată raționalitate științifică și tehnică, spre un viitor al mașinilor perfecte, intervenind tot mai irațional asupra naturii cosmice și a însăși naturii umane. E greu de culpabilizat, pentru aceasta, știința și tehnica, pe care cu toții le foloșim. Nivelul la care trebuie lucrat este ceva mai profund: voința de putere a omului, care a pierdut noțiunea limitelor. E drept, e nevoie de „perfectionat” natura, dar până unde este perfectibilă? E necesar să distingem între știință și tehnică ce „ajută” natura și cele ce o „substituie” sau se pun în alternativă naturii.

b. Principiile conviețuirii. Unul dintre ele este principiul toleranței, despre care se vorbește azi la toate nivelurile. În morala catolică, locul primar îl ocupă principiul solidarității. Acest principiu este, într-adevăr, important, chiar indispensabil, dar cred că e insuficient. El privește doar aspectul social-economic, în virtutea unei responsabilități față de semenii și a unei co-res-

ponsabilități a tuturor față de lume și cosmos. Morala ortodoxă aduce un principiu în plus sau cel puțin oferă fundament autentic așa-zisei solidarități. Pornind de la învățătura energiilor divine necreate, morala ortodoxă vede în iubire calea prin care Dumnezeu, prin harul Duhului Sfânt, vine și locuiește în noi, iar pe noi ne mută în El. Aproximativ nu-mi este doar un exemplar juxtappos, ci în chipul lui văd Prototipul, văd umanitatea îndumnezeită a lui Hristos. Iar cosmosul își revelează rațiunile divine, pline de semnificații duhovnicești, conducându-mă spre Rațiunea supremă, Logosul divin, care este Hristos Domnul.

c. Controlul cercetărilor: democrația și știința. Sunt mulți care cred în auto-controlul cercetării științifice. Însă, nu-i greu de observat că cercetarea științifică și perfecționarea tehnologică sunt condiționate de puterea economică și/sau militară. Așadar, nu se poate vorbi de auto-reglare. Comunitatea științifică este însă legată de comunitatea civilă. Iar hotărârile societății sau ale grupurilor sociale pot influența hotărârile privind viața. Deși foarte important este ca atât una, cât și cealaltă să pornească de la aceeași conștiință unitară, condusă de aceleași idealuri creștine.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Cateheză despre desăvârșirea creștină

1. Pregătirea aperceptivă

Având ca temă a propovăduirii Sale împărăția lui Dumnezeu, spirituală și veșnică, Mântuitorul nu numai că oferă fiilor împărăției modelul și puterea de a-l urma pilda vieții duhovnicești, ci în același timp le adresează și îndemnul de a depune și ei efortul, și neconținut să se străduiască să atingă cotele cele mai înalte ale sfințeniei, având mereu ca țintă desăvârșirea Părintelui ceresc: „Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit” (Matei 5, 48).

11. Anunțarea temei

Urmând acestei chemări a Mântuitorului, ne vom referi în cele ce urmează la desăvârșirea creștină.

111. Tratarea

Având suflare divină și fiind creat după chipul lui Dumnezeu, sufletul omenesc prin natura și menirea lui poartă în sine tendința de a progresa mereu, de a nu rămâne static, pe loc, ci neconținut a crește, neîntrerupt să se dezvolte și să devină asemenea Celui ce l-a adus din neînțelegerea la ființă... A intervenit însă păcatul, care alterând chipul lui Dumnezeu în om, a întrerupt și această tendință, sau tensiune înscrisă în sufletul omului de a se desăvârși până la asemănarea lui Dumnezeu.

Prin Jertfa răscumpărătoare a Domnului, prin umanitatea Sa îndumnezeită noi primim harul divin, care restabilește chipul lui Dumnezeu în om. Începutul îl face Sfânta Taină a Botezului, prin care primim harul iertării păcatului strămoșesc și al renașterii spirituale, „îmbrăcându-ne în Hristos” (Galateni 3, 27), adică schimbându-ne chipul păcatului, în chipul lui Hristos cel fără de păcat. Datorită acestei curățiri de păcat și renașterii spirituale în Hristos, primii creștini care primiseră Botezul erau numiți „sfinți”. Aceasta este sfințenia numită „sacramentală”, fiindcă o primim de la Dumnezeu prin Taina Sfântului Botez. Ne-o oferă harul lui Dumnezeu. Dar trebuie să ne aducem și noi contribuția, să „lucrăm și noi la mântuirea noastră” (Filipeni 2, 12). Harul nu lucrează nici contra voinței noastre, nici peste ea. Prin credință și fapte bune noi facem ca harul să devină roditor al sfințeniei în viața noastră. Iar această sfințenie la care ne aducem și noi contribuția, se numește „sfințenie morală”. Aceasta este propriu-zis desăvârșirea care împodobește calendarul sfințeniei creștine. Un Dascăl al Bisericii arată că „prin Botez se dă în chip tainic harul, care locuiește astfel (în noi) în chip ascuns. Pe urmă, pe măsura împlinirii poruncilor (a progresului moral) ... se descoperă celor ce cred în Domnul”. Iar „de nu vom lucra poruncile lui Dumnezeu, harul dat nouă nu se

va descoperi”. De aici vedem că fiecare creștin „are de la Botez pe Hristos ascuns în sine”, care i se descoperă pe măsura în care el crește în virtute.

Ne întrebăm: ce înseamnă această creștere în virtute și cum se realizează ea?

Întreaga viață morală creștină este urmarea sau imitarea vieții duhovnicești a Mântuitorului, adică înfăptuirea binelui, sau a virtuții după modelul în care a realizat-o El. Și cu cât suntem mai asemănători Lui, cu atât suntem mai desăvârșiți în virtute. Dar El fiind Dumnezeu, lipsit de orice păcat, sau de orice posibilitate de a păcătuți, sfințenia Lui este desăvârșită, ceea ce înseamnă că virtuțile sunt dezvoltate în cel mai înalt grad. În felul acesta, noi nu vom putea niciodată ajunge la piscul desăvârșirii Lui. Este adevărat, dar suntem chemați ca neîntrerupt să tindem spre piscul sfințeniei lui Iisus Hristos, neînțet să ne străduim ca Hristos care a luat chip în noi odată cu Taina Botezului, să prindă putere duhovnicească în viața noastră, iar noi să tindem neconținut să ajungem la asemănarea Lui, „la starea de bărbat desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos, ca să nu mai fim prunci, aruncați de valuri și purtați de tot vântul învățării... ci tinând adevărul în dragoste, să creștem în toate întru El” (Efezeni 4, 13—15). Sfântul Apostol Pavel compară această neîntreruptă strădanie a noastră de a ne desăvârși în virtute după modelul vieții lui Iisus Hristos, cu cea a alergătorului din arenă, care se încununază numai în urma efortului, sau strădaniei de a se autodepăși mereu. „Nu zic că... sunt desăvârșit, dar o urmăresc că doar o voi prinde... Eu însă nu socotesc să o fi cucerit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinaintea, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus” (Filipeni 3, 12—14).

Ne întrebăm acum concret: care sunt virtuțile din viața duhovnicească a lui Iisus Hristos pe care urmându-le, să fim asemenea Lui? Răspunsul este simplu: toate virtuțile sunt asemenea unor raze de lumină care izvorăsc din „Cel ce este lumina lumii” (Ioan 8, 12). Din toate însă vom reține trei, care definesc și determină calea noastră spre desăvârșire. În primul rând, ceea ce ne impresionează în viața duhovnicească a lui Iisus este curățenia inimii Sale, lipsa oricărui păcat. El este singurul om care a avut curajul să pună întrebarea: „Cine mă vedește de păcat?” (Ioan 8, 46), la care potrivnicii nu au putut avea nici o replică.

(Continuare în pag. a II-a)

Preot profesor SORIN COSMA

Bob de grâu

Ioan XII, 24

*Mărire de lumină într-un bob de grâu mărunț
Ne porți ca-ntr-o corabie cu tine taina vieții noastre
De când ne știm și noi că suntem pe pământ
Și chipul ni-l privim în zările albastre.*

*Nemărginite lanuri sub hermina albă de zăpadă dorm în tine
Ca marea liniștită într-un strop de apă purpurie
Visezi la cântecul din holde vara care vine
Cu bucuria pâinii calde pentru lume și în case să ne fie.*

*Acasă mama în genunchi cu taină ne-a-nvățat
Să ne-nchinăm întâi, copii, și pâinea o frângea apoi
Și pentru noi și pentru cei ce au plecat
— La masă vino, Doamne, de cinează și cu noi!*

*Icoana din Eden Hristos și-a prins-o-n grâu
Îi poartă bobul crucea, semnul lui o spune
La secerat cu foc prin spice trece nevăzut în valuri ca un râu
Pe frunte soarele cunumi de raze-l pune.*

*Euharistic darul îi aducem la altare precuarat
Cu vinul sânge și cu pâinea trupul lui Hristos
În sine Sa cuprinși ne crește pâine caldă-nlăcrimat
Și palmele semănătorilor truditte le sărută luminos.*

*Când ne va prinde sub clipiri de stele somnul,
Ca boabele de grâu căzute toamna-n glie
Ne va trezi cu ele-n primăvara Învierii, Domnul
Minune de lumină, bob de grâu, mărire fie!*

Pr. ION IONESCU

Academia de la Sâmbăta

Spiritualitate. Cultură. Arte. Științe.

Mănăstirea Brâncoveanu din comuna Sâmbăta de Sus, din părțile Făgărașului, a fost intenționată de Domnitorul ctitor ca o prezență ortodoxă și românească, în Transilvania, cea atât de crosită de un destin istoric nefecit.

Brâncoveanu, iubitor de neam și de credință, a gândit mănăstirea ca pe un înaintat post de misiune creștină și românească peste munți. Aceasta s-a întâmplat la sfârșitul secolului al XVII-lea. Vitregiile vremii au curmat viața Volevodului în anul 1714, când la Constantinopol i s-a tăiat capul, pe nedrept, lui și copiilor lui, ceea ce a făcut ca Biserica să-i treacă pe toți în rândul Sfinților. Transilvania, deși Principat independent, era de fapt încorporată în imperiul Habsburgic. Acesta a hotărât catolicizarea Transilvaniei. Întâmpinând rezistență din partea ortodocșilor, a operat catolicizarea prin violență. Fiindcă cea mai mare rezistență a întâmpinat-o din partea mănăstirilor, un general zelos, Bukow, a distrus 150 de mănăstiri ortodoxe. Mănăstirea Brâncoveanului a rezistat până la 1785. În acel an, socotind că urmașii Brâncoveanului au trecut la cele veșnice, austriecii catolici au lovit și mănăstirea din Sâmbăta de Sus, dărâmand în întregime chiliile și pustiind bisericuța, lăsată fără uși și ferestre și cu turla descoperită ploilor și ninsorilor. Cel care a săvârșit acest sacrilegiu a fost generalul austriac, catolic Preiss deoarece dărâmatul Bukow încetase din viață de curând. Biseriștea a fost restaurată după aproape 200 de ani de către Mitropolitul Nicolae Bălan, dar fără nici o casă împrejur.

Venind noi la căma Mitropoliei Transilvaniei, în 1982, ne-am hotărât să zidim din temelie o incintă în stil brâncovenesc și să reinviem astfel mănăstirea ucisă.

Ceea ce am reușit să facem, din proprie inițiativă și numai din fondurile Mitropoliei Sibului poate vedea oricine. Mănăstirea a fost sfințită în 1993, la inițiativa noastră, de către Patriarhul Ecumenic BARTOLOMEOS I, împreună cu P.F. Patriarhul TEOCTIST al României și, bineînțeles împreună cu ctitorul ei cel din urmă, semnatarul acestor rânduri.

Văzând noi toate acestea și socotind că Biserica trebuie să joace un rol important în viața religioasă, socială și culturală din vremea noastră și pentru viitor, am hotărât să continuăm în afara incintei mănăstirii, o clădire nouă, cu rosturi bine stabilite. Am numit-o „Arhondaric și chilii”, din aceasta văzându-se și rostul ei. Să adăpostesc monahii, închinători și vizitatori. Pentru a preciza și mai bine rostul acestor chilii, am avut în vedere ca această clădire să aibă și o destinație mai specială și mai înaltă. Să fie adică un centru de spiritualitate și de cultură religioasă pentru cât mai mulți vizitatori.

Ea se va numi „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA”, în sensul că va fi un loc în care se vor organiza conferințe, simpozion și alte întâlniri românești și internaționale. Pentru aceasta vor exista suficiente locuri de cazare și o modernă sală de conferințe. Temele care vor putea fi dezbătute vor cuprinde un spectru larg de preocupări: spiritualitate, cultură, arte, științe. Acestea vor fi înscrise chiar pe frontispiciul academiei.

În afară de aceasta, când clădirea va fi liberă se vor putea organiza serii de retrageri duhovnicești, la care vor putea participa familiile întregi, pentru care se va aduce câte un conferențiar pe zi care va prezenta diferite teme de mare interes duhovnicesc, iar acestea vor fi urmate de discuții libere. Pentru nevoile spirituale și materiale ale participanților vor sta la dispoziție bisericile din incinta mănăstirii, duhovnicii și trapeza. Socotim că aceste activități care se vor desfășura în „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA”, vor putea avea un rol misionar deosebit, și vor da Bisericii Ortodoxe posibilitatea de a-și îndeplini mai pe larg misiunea ei în lumea de azi, implicându-se mai mult ca până acum în cultura, arte și științe, adică, va fi o prezență vie și mereu actuală în lucrarea de orientare și mântuire a credincioșilor, în contextul culturii moderne mereu în creștere.

Aș dori ca urmașii mei și conducătorii Mănăstirii Brâncoveanu să nu uite niciodată menirea acestui așezământ, ci să o slujească și să o dezvolte. Atâta timp cât această instituție nouă de pe lângă mănăstire va dăinui.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei,
Crișanei și Maramureșului

Parteneriat ecumenic

La sfârșit de iunie, în 23 ale lunii, o delegație a Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, alcătuită din P.S. Episcop Prof. Dr. Laurențiu Streza, P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan și Arhid. Lector Dr. Dorin Oancea, a semnat la Graz, în Austria, un parteneriat cu Facultatea de teologie catolică a Universității Karl-Franz din localitate. În felul acesta au fost încununate relații rodnice dintre cele două instituții de învățământ universitar, care datează de aproape un deceniu.

Începutul l-a făcut o călătorie de studii întreprinsă în țara noastră în anul 1988 de Facultatea de Teologie din Graz, însoțită de tot parcursul ei de P.C. Diacon Dorin Oancea. Oaspeții au reușit să cunoască pe cea ocazie bogăția duhovnicească a românilor ortodocși, în mod special, și în general viața creștinilor de diferite confesiuni și naționalități din țara noastră, dar și împrejurările grele în care erau silite să-l mărturisească pe Hristos datorită restricțiilor impuse de dictatura comunistă. Sensizând aceste dificultăți, teologii din Graz și-au manifestat în diferite moduri solidaritatea creștină cu Facultatea noastră, având în același timp prilejul să cunoască mai bine spiritualitatea Bisericii Ortodoxe transilvănene, felul în care a reușit să fie o punte de legătură între creștinismul răsăritean și cel apusean și să contribuie de-a lungul timpului la constituirea acestui ecumenism local care a devenit o componentă constantă a identității ei.

În ultimii ani s-au dezvoltat apoi între facultățile noastre și

legături cu specific universitar propriu-zis, cum ar fi schimburi de cadre didactice — Pr. Prof. Philipp Harnoncourt a conferențiat în repetate rânduri la Sibiu, Diac. Lect. Dorin Oancea la Graz — sau burse acordate unor teologi români în vederea conlucrării studilor, un exemplu elocvent fiind în această privință Pr. Lector Irimie Marga, care a avut posibilitatea să studieze mai multe semestre la Graz.

Aprecind că numeroasele contacte de până acum, aici doar schițate, pot cunoaște o sensibilitate profundă și că situația ecumenică actuală reclamă eforturi susținute pentru realizarea idealului unității în Hristos, spre care suntem chemați, conducerea Facultăților noastre au hotărât să își intensifice colaborarea în cadrul unui parteneriat cu caracter formal, care a fost semnat la Graz de P.S. Laurențiu, în numele Facultății „Andrei Șaguna” din Sibiu și de Prof. Dr. Maximilian Liebmann, decanul Facultății Karl-Franz din Graz. Scopurile acestui parteneriat ecumenic, cu promovarea cărora au fost însărcinați Pr. Prof. Philipp Harnoncourt și Diac. Lector Dorin Oancea, au fost sintetizate în felul următor de Pr. Prof. Dumitru Abrudan în alocuțiunea pe care a rostit-o la Graz: „Trebuie accentuate scopurile și punctele de greutate comune ale Bisericilor noastre”.

Nădejdea noastră este că ele vor fi și atinse, spre folosul misiunii pe care o avem cu toții de a contribui la realizarea unității Bisericii lui Hristos.

Diacon DORIN OANCEA

BINEFACERILE MILOSTENIEI

Religia creștină este religia iubirii, a faptelor. A iubirii lui Dumnezeu și a apropielii noastre. În cultul și actele noastre liturgice, Dumnezeu este numit „iubit de oameni”. Creștinul trebuie să răspundă la această negrăită iubire a lui Dumnezeu, tot prin acte de iubire.

Adeea Iisus Hristos se rezumă a vorbi numai despre iubirea față de aproapele nostru, lăsând subînțeleasă pe cea față de Dumnezeu. De pildă, iubirea față de aproapele este „porunca Sa” (Ioan XV, 12) „poruncă nouă” (Ioan XIII, 34), e caracterizarea distinctivă a ucenicilor Săi (Ioan XIII, 35; e porunca unică prin care se împlinește Legea (Romani XIII, 8—10); în plus este porunca după care vor fi judecați toți creștinii (Matei XXV, 31—46). Măsura iubirii este redată de Iisus Hristos prin cuvintele: „Să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit și Eu pe voi” (Ioan XV, 12).

Iubirea față de Dumnezeu pentru creștini, este drept cea mai mare poruncă din Lege (Matei XXII, 37—38). Acestei porunci îi este conexată o alta, la fel de importantă și de egală valoare: porunca iubirii față de aproapele (Matei XXII, 39). Acestea formează o unitate în care se cuprind toate Legea și Proorocii (Matei XXII, 40). Mai mult însă, Sfântul Apostol Ioan, evanghelistul iubirii ne încredințează că iubirea față de Dumnezeu, nici nu poate fi concepută fără iubirea față de aproapele, ele fiind inseparabile (I Ioan IV, 20—21).

Deci, criteriul cel mai sigur de verificare a iubirii față de Dumnezeu, în intensitatea, amplificarea, sinceritatea și garanția autenticității ei, îl constituie tocmai iubirea față de aproapele nostru. Precum iubirea față de Dumnezeu se manifestă în împlinirea vocii lui Dumnezeu (Ioan XIV, 21), tot astfel și iubirea față de aproapele nostru se manifestă prin împlinirea datoriei față de el (I Ioan, III, 18).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca Cel puternic în cuvânt (Marcu I, 22) în predica Sa de pe munte, expusă multimilor venite să-l asculte (Matei IV, 24—25), a ținut să scoată în evidență caracterul practic al omului moral, care își dirijează viața după normele dragostei creștine. Din învățătura Sa spicuim: cum trebuie să se roage, să postească, să facă milostenie, cum trebuie să se comporte în familie, în societate, cum trebuie să fie un bun creștin. Dar și felul sau modul în care să-și exercite aceste mijloace de manifestare creștină (Matei VI, 1—2).

Creștinul adevărat aspiră la mântuire și de aceea caută prin toate mijloacele să-și asume condițiile care l-ar putea ajuta la dobândirea ei. Noi nu ne putem mântui singuri, după cum nu ne putem da singuri existența, ci este nevoie de ajutorul lui Dumnezeu (Ioan XV, 5).

Harul Divin nu silește pe nimeni (Matei XXIII, 37), ci se oferă în dar, nu se realizează de la sine, sau automat cum s-ar spune, ci e nevoie ca creștinul să colaboreze cu El în mod liber consimțit. În felul acesta Harul face începutul mântuirii, iar creștinul trebuie să-și aducă partea sa de contribuție: credința și faptele bune (Efeseni II, 8). Sfântul Isidor Pelusiotul (+ 449) spune: „dacă dorești mântuirea, împlinește-le pe toate cele ce duc la ea”, căci evident, la ea duc: credința și faptele dragostei. „Credința fără fapte este moartă”, (Iacob II, 26), fără de care mântuirea nu-i cheazășuită.

Faptele prin care înlăturăm lipsurile și nevoile trupesti sau sufletești ale apropielii noastre, sunt cunoscute sub denumirea de: mila creștină, milostenie sau pomană, mai simplu spus, un dar material făcut celui sărac cu scopul de a-i împlini nevoile trupesti sau strictul necesar. Faptele milosteniei trebuie să fie întâi și-și aibă sursa din iubirea sinceră față de Dumnezeu și de aproapele și nicidecum de ochii lumii (Marcu XII, 42—44), fără interes (Matei VI, 2—4), oricărui om aflat în lipsuri sau bolnav (Luca X, 36—37). Dumnezeu însuși este milostiv (Ps. 114, v. 5), de aceea mila creștină, este calea de a te întâlni cu El, în semenul nostru, „Mie mi-ai făcut” (Matei XXV, 40).

Să încercăm acum a reda ceva din binefacerile de care se învrednicește, cei ce o practică după Dumnezeu, în viața lor, cu câteva exemple din Sfânta Scriptură și din învățătura Sfinților Părinți.

Patriarhul Avraam, s-a învrednicit să găzduiască pe îngeri și pe Dumnezeu (Facerea XVIII, 1—2; 17—33), a primit pentru dragostea lui cea mare, un fiu la bătrânețe, pe Isaac (Facerea XIX, 2).

Văduva din Sarepta Sidonului a găzduit pe Ilie Tesviteanul, a scăpat de foamete, i-a fost înviat fiul ei mort, iar vasele de făină și untdelemn din casa ei nu s-au desțertat (III Regi, XVII, 1—24).

Dreptul Lot din Sodoma, găzduind doi îngeri, în chip de călători străini, a fost scăpat de la moarte prin fugă în Ţoar, după sfatul lor (Facerea XIX, 1—3 și 22).

Sfântul și dreptul Iov, pentru răbdarea și lărga sa mărinimie, a fost răsplătit din plin de Dumnezeu: „îndoit, tot ce avusese mai înainte” (Iov 42, 10).

Schimbaria la Față

(Urmare din pag. 1)

mult, Sf. Efreim Sirul, referindu-se la aceasta, spune că Moise îi reprezenta pe cei morți, iar Ilie, ce fusese înălțat la cer într-o căruță de foc, pe cei vii, iar Domnul arăta prin convorbirea cu cei doi că El stăpânește peste cei vii și peste cei morți ca un împărat al făpturilor.

În al doilea rând, Schimbarea la Față, prin evenimentele ce se derulează în ea, devine, la fel ca Botezul o Teofanie sau o Epifanie a Treimii.

Tatăl din Cer îl numește pe Fiul Său „Fiul Meu Cel Iubit...” și poruncește să fie ascultat (Matei 17, 5). Fiul se schimbă la față, iar Duhul Sfânt, în chipul norului luminos, îl umbrește atât pe El, cât și pe ucenicii Săi. Ucenicii, prezenți la această minune, au văzut slava dumnezeiască „pe cât au cuprins” cum se exprimă înmögtraful în condaul Sărbătorii, adică „pre cât le era cu putință”, ca să înțeleagă apoi, în vremea Patimii Sale, că El, Hristos este Dumnezeu adevărat și „raza Tatălui”.

Cuvintele pe care le rostește Petru, fiind extaziat de cele văzute și auzite acolo în Muntele cel Sfânt, „Doamne, bine este nouă să fim aici. Să facem trei colibe”, se referă la dulceața prezenței divine pe care a simțit-o din plin acolo și la dorința ființei umane de a fi de-a pururea cu Domnul, izvorul vieții. Referirea la cele trei colibe — explică exegeții — ne conduce la faptul când s-a petrecut această minune, și anume între Rusaliele evreiești și sărbătoarea Corturilor, în al doilea an de viață publică a lui Iisus.

Prin Schimbarea la față a Sa pe muntele Tabor, Iisus Domnul întărește mărturisirea apostolului Petru făcută în numele colegiului apostolic „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu”. Clipa de pe Tabor scaldată în lumina cea necreată era un semn și o prevestire a Învierii și a venirii Fiului Omului întru mărirea Tatălui Său.

Pentru fiecare creștin în general și pentru cel ortodox în special, evenimentul Schimbării la Față a Domnului se constituie într-un început nou al existenței naturii umane îndumnezeite prin harul cel necreat revărsat în lume prin Învierea Sa și prin Pogorârea Sf. Duh.

Biserica, ca loc al comuniunii omului cu Dumnezeu, ca loc al slavei cerești, devine pentru fiecare creștin un Tabor spiritual unde Hristos se schimbă la față la fiecare Sf. Liturghie și se dă pe Sine sub chipul pâinii și al vinului euharistic celor ce se împărtășesc cu El.

Nu există pe pământ bucurie mai mare decât aceea de a fi mereu împreună cu Domnul și de a ne bucura de prezența Sa în viața noastră încât să putem spune cu apostolul Petru „Doamne bine este nouă să fim aici”.

Și în același timp praznicul Schimbării la Față a Domnului este un imbold permanent de a lucra „cu timp și fără timp” la îndepărtarea din sufletul nostru a vătului neștiinței și a răutății inimii pentru ca slava cea negrăită a Domnului să schimbe și sufletul și mintea noastră căci adevărat este cuvântul apostolului: „Ori de câte ori cineva se întoarce la Domnul, vătul este dat la o parte... Cât despre noi toți, care, cu fața descoperită, ogândim măreția Domnului, suntem schimbăți în aceeași înfățișare, tot mai măreț de către Duhul Domnului” (II Cor. 3, 17—18).

Bătrânul Tobit își sfătuiește fiul Tobie să fie milostiv, s-a învrednicit în călătoria sa la Ecbatana să fie însoțit de ingerul Rafael, s-a căsătorit cu fiica lui Raguel și a vindecat orbirea tatălui său, după sfatul însoțitorului (Tobit XI, 12).

Văduva din Sfânta Evanghelie a lui Marcu a depus în cutia darurilor numai doi bani, care de fapt era toată averea ei, lucru remarcat de Iisus Hristos și scos în evidență ca atare (Marcu XII, 42—44).

Vedem pe Zacheu din Ierihon, găzduind pe Iisus Hristos cu ucenicii Săi, s-a transformat radical sufletete, lucru apreciat de Mântuitorul nostru zicând: „Astăzi s-a făcut mântuirea casei acesteia” (Luca XIX, 8—9).

De asemenea, atitudinea samarineanului milostiv, care ne-a dat un exemplu mare de iubire creștină făcută apropielii noastre, recomandat de Iisus Hristos: „Mergi și fă și tu asemenea” (Luca X, 33—37).

Cazul deosebit al sutașului Corneliu din Cezareea, ale cărui rugăcimi și milostenii l-a învrednicit de cercetarea unui înger. Chemând apoi pe Sfântul Apostol Petru s-a botezat, făcându-se în felul acesta începutul creștinării păgânilor (Fapt. Ap. X, 4 și 48).

Sfinții Părinți consideră milostenia una dintre cele mai importante virtuți creștine cu caracter social, cu care trebuie să se împodobescă un creștin. Binefacerile miliei creștine sunt din cele mai neașteptate, pentru „dătătorul de bună voie”, deoarece el o face ca și cum ar lua, ceea ce dă² Nu trebuie a socoti milostenia ca o cheltuială, ci ca un venit, nu ca o pierdere, ci ca un câștig.

A nu da milostenie dovedește inimă împietrită, zice Sfântul Ioan Gură de Aur (344—407). De ai un ban, cumpără cu el cerul, nu pentru că cerul este așa de ieftin, ci pentru că Dumnezeu este așa de plin de iubire. N-ai miluit, și, deci, nici tu nu vei fi miluit. N-ai dat pâine celui flămând, nu vei lua, nici tu, viața veșnică.³

Sfântul Efreim Sirul (306—378) zice: „casa ospitalieră nu este lipsită niciodată de prezența lui Iisus Hristos. Săraci, lipsiți, bolnavi... sunt mădulele lui Iisus Hristos și orice dăm sau facem, lui Iisus Hristos, îi dăm și facem”⁴.

Când dar, un sărac vine în casa ta și cere milostenie, cunoaște că într-acest sărac este nevăzut Iisus Hristos și-ți cere puțin din cele multe care îți prisoșește. Atât de mare este puterea milosteniei, încât fără ea, chiar, de-ai face toate faptele bune, nu te folosește nimic. Nu te teme că vei săraci, dând milostenie, ci încredințează-te, căci cu cât dai, cu atât ți le înmulțește Domnul.⁵

Cei ce se plâng că, nu le vor ajunge nici lor, dacă vor face parte și celor săraci, pierd și ceea ce au, fiindcă își pun nădejdea în bunuri materiale trecătoare și nu în Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, ceea ce contravine dragostei creștine.⁶

Dragostea, fiind superioară celorlalte virtuți creștine (I Cor. XIII, 8 și 13), ajută pe credincioși să-și aducă fiecare contribuția lor de fapte corespunzătoare iubirii de Dumnezeu și de aproapele și să-și poarte sarcinile unii altora, pentru a împlini Legea (Gal. VI, 2).

Creștinul pătruns de dragostea creștină este într-o continuă căutare de mijloace pentru înfăptuirea binelui. Pentru el tot timpul este o continuă cugetare la Legea Domnului (Ps. 118, v. 97).

Orice vei face din dragoste, oricât de mic și de neînsemnat lucru s-ar părea în ochii oamenilor, este un binecuvântat rod. Căci în cumpăna dreptății lui Dumnezeu, îndemnul către o faptă bună, atârna mai mult decât însăși fapta. La Dumnezeu contează intenția sau scopul, cu care creștinul își aduce partea sa de contribuție a faptelor bune.⁷

Din lectura atentă, a tot ceea ce se referă la dragostea creștină, rezultă că această nobilă virtute, niciodată nu se consideră satisfăcută cu ceea ce face, ci, ea se socotește mereu datoare, fapt care o determină să fie într-o continuă realizare a faptelor bune.

Că virtutea dărniceii este mult prețuită, se vede lămurit și din cuvintele Mântuitorului despre Judecata de Apoi, în care milostenia este aceea pentru care vom fi mai ales răsplățiți (Matei XXV, 32—46). Judecata este fără milă, pentru cei ce nu au făcut milă, că mila biruiește în fața judecării (Iacob II, 13).

Cunoscând binefacerile milosteniei, să pășim cu încredere pe urmele celor care au beneficiat de roadele ei. Sfântul Efreim Sirul ne sugerează: „Să nu te temi a merge pe calea cea bună și grea a faptelor bune, ci numai să începi a merge și te vei afla mergând”, însemnând conlucrarea creștinului cu Dumnezeu.

Încercător în această colaborare, Sfântul Apostol Pavel zice: „Toate le pot în Hristos Cel ce mă întărește”, iar Mântuitorul ne asigură: „Iată Eu sunt cu voi, până la sfârșitul veacurilor” (Mt. XXVIII, 20).

Ierodiano TEOFILACT CIOBACA
Mănăstirea Putna — Suceava

- 1 Diac. Asist. Ion Bria, „Sensul activ al iubirii creștine”, Ortodoxia, 1970, nr. 1, pag. 62—63.
- 2 Patericul, Alba Iulia, 1990, pag. 376.
- 3 Prologoale, vol. II, Craiova, 1991, pag. 878.
- 4 Idem, Vol. I, pag. 467.
- 5 Mântuirea păcătoșilor, București, 1939, pag. 435—436 și 440.
- 6 Ioan Moshu, Limonariu, Alba Iulia, 1991, pag. 90.
- 7 Urmarea lui Hristos, București, 1990, pag. 44.

Secularizarea și „noua religiozitate”

Cu vreo treizeci de ani în urmă, teologul baptist Harvey Gallagher Cox scria o carte — „Cetatea seculară” (1968), în care sublinia, ca pe o evidență incontestabilă, diminuarea progresivă a interesului pentru religie a tot mai multor contemporani, fenomen pe care el îl numea „secularizare”. După trei decenii, într-o nouă lucrare — „Fire from Heaven”¹ —, autorul considera că „Cetatea seculară” e o carte depășită, că în ea „Încerca să elaboreze o teorie pentru epoca 'post-religioasă', pe care mulți sociologi o credeau aproape”. Astăzi, dimpotrivă, „secularitatea, iar nu spiritualitatea se apropie de extincție”². În locul „morții lui Dumnezeu”, pe care unii au declarat-o cu un secol în urmă, sau al dispariției religiei, pe care o anunțau ideologii marxisti, mulți vorbesc de o „întoarcere a sacralității”, de o „mare deșteptare”, de o „vârstă a Spiritului”³.

Înseși enciclopediile, care credeau că „tema 'secularizării' îmbrățișează întreaga cultură occidentală modernă”⁴, își văd definițiile în criză. Începând cu Auguste Comte, pentru care omenirea cunoaște trei stadii de civilizație (teologic sau imaginar, metafizic sau abstract și pozitiv sau științific), tradiția sociologică a gândit „secularizarea” într-un sistem în care se resimt influențe evoluționiste⁵. În ultimul timp, explozia fenomenului „noi religiozități” pune în criză conceptul de „secularizare”.

În acest context, raportul între secularizare și noi mișcări religioase cunoaște două aspecte. Întâi, noile mișcări religioase ar fi o manifestare a procesului de secularizare, efectul său, dar,

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

5 Enciclopedia del Novecento (cuv. „Secularizzazione”, de Langdon Gilkey), vol. VI, Roma, 1982, p. 415;

6 Secularizarea ar urma, în mod necesar, unei epoci de factură religioasă, ar caracteriza, deci, a societate areligioasă, în toate structurile sale. Obervăm însă că secularizarea ce definește epoca noastră este departe de a fi areligioasă. De altfel, ambiguități structurale planează asupra multor termeni precum: post-modern, post-religios sau post-creștin (acesta din urmă folosit frecvent și de filosoful „creștin” Berdiaev și nu lipsit de pronunțate accente evoluționiste, străine de duhul ortodoxiei);

Cateheză despre desăvârșirea creștină

(Urmare din pag. 1)

... Cu cât suntem hotărâți să luptăm cu mai multă energie împotriva păcatului, cu atât Hristos mai mult prinde chip în viața noastră. În al doilea rând, smerenia Mântuitorului este fără egal, dacă ne gândim că El a coborât din înălțimea cea mai luminată a cerului, „făcându-se ascultător până la moarte, și încă la moarte pe cruce” (Filipeni 2, 5—8). Cu cât suntem și noi mai smeriți, cu atât ne dăm seama de nedesăvârșirea noastră, de insuficiențele proprii, ca și de puținul progres duhovnicesc la care am ajuns și la care trebuie să ajungem. Și astfel smerenia ne dă un neîntrerupt impuls spre autodepășire. Smerenia ne face să vedem piscul desăvârșirii lui Iisus, și a nedesăvârșirii noastre.

Cu cât smerenia e mai adâncă cu atât temelia sfințeniei e mai solidă și edificiul desăvârșirii crește tot mai mult, încât pe drept cuvânt s-a spus că desăvârșirea înseamnă tocmai conștiința nedesăvârșirii... Cu cât dobândim mai mult prin smerenia conștiința nedesăvârșirii, cu atât crește mai mult elanul progresului duhovnicesc spre desăvârșire. În al treilea rând, noi trebuie să imităm iubirea lui Iisus. Iar iubirea Lui este fără egal: „Mai mare dragoste decât aceasta, ca cineva să-și pună sufletul pentru prietenii săi nimeni nu are”, (Ioan 15, 13). Dar nu numai pentru prietenii, ci și pentru vrăjmași, și pentru toți păcătoșii. Iubirea Lui este universală (în sensul că ea cuprinde pe toți oamenii, fără nici o deosebire) și jertfelnică, fiindcă se dăruiește până la moarte. Iar dacă „Dumnezeu este iubire (I Ioan 4, 16) și Iisus Hristos este „chipul lui Dumnezeu cel nevăzut” (Coloseni 1, 15), „în care locuiește trupește toată plinătatea dumnezeirii” (Coloseni 2, 9), înseamnă că pe măsură ce ne desăvârșim în iubire după modelul iubirii Mântuitorului, devenim desăvârșiți, asemenea lui Dumnezeu. De aici rezultă și răspunsul că a fi desăvârșit asemenea Părintelui creștin, înseamnă a fi desăvârșit în iubire asemenea lui Iisus Hristos. În felul acesta, pe drept cuvânt putea spune Sfântul Apostol Pavel: „... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă în dragoste, care este legătura de desăvârșirii” (Coloseni 3, 14).

În sfârșit, se pune întrebarea: putem noi singuri, prin forțele proprii ale firii, care poartă rănilile păcatului și care este supusă ispitei și căderii, să ajungem la desăvârșirea morală? Desigur că nu. Numai prin Hristos, prin harul Lui ne putem desăvârși: „Eu sunt vița, voi mlădițele. Cel ce rămâne în mine și Eu în el, acesta aduce roadă multă, pentru că fără de mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5). De aici vedem că necontentutul nostru efort duhovnicesc trebuie la rândul său să fie ajutat de harul divin, care însănătoșește firea, și îi reînnoiește energia, sporindu-i elanul și puterile spre a ne autodepăși mereu, ținând spre piscul desăvârșirii lui Iisus Hristos.

Privind treptele, sau etapele care duc spre piscul desăvârșirii, ele sunt asemănătoare fazelor prin care trece omul de la nașterea, până la maturizare. Prima fază este pruncia duhovnicescă, când credinciosul, hotărându-se să pornească pe drumul virtuții, se află în luptă cu ispite și păcatul, nelipsind ezitățile și îmbinarea căderilor cu ridicările... Dar rămânând neclintit în hotărârea sa, nu cedează, ci înaintează spre o treaptă superioară, crescând astfel duhovnicesc. În această a doua fază, a creșterii duhovnicesc, credinciosul câștigă mai multă siguranță, iar forțele spirituale devin tot mai statornice în săvârșirea virtuții. Nu lipsește însă cu totul posibilitatea căderii în păcat. Au mai rămas în suflet ispite ademenitoare, care pot duce la păcat, asemenea rădăcinilor unei buruieni care se mai mențin totuși, și pot încolți, deși am smuls buruiana... În sfârșit, această fază de creștere duhovnicescă, se continuă cu cea de maturitate, sau starea de sfințenie, când credinciosul împlinește statornic voia lui Dumnezeu, do-

bândind libertatea față de pornirile firii spre păcat, sau dobândind virtutea nepătimirii, transpusă prin pacea și bucuria sfântă a sufletului inundat de iubirea față de Dumnezeu, față de semenii și față de întreaga creație.

Desăvârșirea vieții duhovnicesc este asemenea desăvârșirii lui Dumnezeu nu are limite. Ea reprezintă o chemare continuă și are un orizont veșnic deschis, chiar și în viața viitoare, potrivit înfinită desăvârșiri a lui Dumnezeu: „După această viață, spune un Sfânt Părinte, noi vom înceta de a mai lucra virtuțile, dar nu vom înceta de a mai simți în noi lucrându-se îndumnezeirea după har, ca o răsplătă pentru ele. Căci lucrarea îndumnezeirii în noi fiind mai presus de fire, e fără de hotar” (Sfântul Maxm Mărturisitorul).

IV. Recapitularea-Aprecierea

De ce Mântuitorul ne adresează îndemnul de a fi desăvârșiți ca Părintele creștin? (Fiindcă purtăm în noi chipul Lui și avem menirea de a ajunge la asemenea Lui. Și pentru că suntem fiii lui Dumnezeu, iar un fiu seamănă cu părintele său...). Știind că păcatul a întunecat chipul lui Dumnezeu în noi, putem să ajungem la desăvârșire asemenea Părintelui creștin? (Prin Taina Sfântului Botez noi primim harul curăției de păcat, al renașterii duhovnicesc și al înfierii. Dacă vom colabora cu harul divin, făcându-i rodnică lucrarea, drumul spre desăvârșire este deschis).

Cunoaștem noi calea care duce la desăvârșire? (O cunoaștem. Aceasta este calea virtuții). Cine ne-a descoperit-o? (Mântuitorul Iisus Hristos). Cum? (Oferindu-ne modelul vieții Lui duhovnicesc). Ce elemente din viața Lui duhovnicescă ne indică mai clar drumul spre desăvârșire? (Eliberarea firii de păcat, smerenia, ca o continuă tensiune spre desăvârșire; și iubirea ca o împlinire a desăvârșirii). Putem să ajungem la desăvârșire numai prin forțele proprii? (Nu putem ajunge decât prin conlucrarea firii cu harul divin). Cum primim harul divin? (Prin Sfințele Taine în Biserică). Care sunt etapele sau fazele desăvârșirii? (Sunt trei faze: pruncia duhovnicescă, creșterea și dezvoltarea duhovnicescă și sfințenia). Când se încheie procesul duhovnicesc al desăvârșirii? (Acest proces duhovnicesc este veșnic deschis pentru că se raportează la Dumnezeu care nu are limite).

V. Asocierea

Legată de dorința de mântuire, exista și în celelalte religii aspirația spre desăvârșire, nelipsind multiple și variate mijloace spre a împlini acest ideal suprem. Credinciosul se vede însă nepuțincios, fiindcă, lipsindu-i ajutorul harului divin, firea rănită de păcat, nu se poate tămădui singură, și astfel nu dispune de energia, sau de puterea necontentutului progres duhovnicesc.

Pe de altă parte atât religia Vechiului Testament, cât și alte religii, închid orizontul duhovnicesc al desăvârșirii la simpla împlinire a legii, sau a ceremoniilor ritualiste. Raportând desăvârșirea credinciosului la desăvârșirea lui Dumnezeu, Mântuitorul îi deschide o perspectivă nelimitată, pe măsură să dezvolte necontentit energiile sufletului omenesc.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că desăvârșirea creștină reprezintă sfințenia la care suntem chemați să ajungem, urmând viața duhovnicescă a Mântuitorului, până la asemănarea ei, prin colaborarea firii cu harul divin.

VII. Aplicarea

Așa cum toți creștinii primind Botezul, li s-a iertat păcatul și au renăscut la o viață duhovnicescă, toți, fără nici o deosebire sunt chemați să fructifice roadele harului divin în viața lor, și neîncetat să se străduiască ca la starea de pruncia duhovnicescă să adauge creșterea și dezvoltarea, ajungând la maturizarea vieții în Hristos, lepădând păcatul și înfrumusețându-și viața cu virtuțile creștinești.

„ÎNTRU ADORMIRE LUMEA NU AI PĂRĂSIT”

La sfârșitul unui post de două săptămâni, credincioșii creștini prăznuiesc cu evlavie la 15 august în fiecare an, Adormirea Maicii Domnului, cunoscută în popor sub numele de Sfânta Maria Mare, unul dintre cele mai cinstite și mai iubite praznice ale Născătoarei de Dumnezeu și, totodată prilej de înălțare și mângâiere duhovnicească.

E o sărbătoare ce datează încă din secolul IV al erei creștine și care are profunde rezonanțe duhovnicești în sufletul creștinilor în general și al românilor în special.

Poporul nostru, ca de altfel, toate popoarele creștine, vede în Maica Domnului ocrotitoarea și rugătoarea fierbinte către Dumnezeu, care mijlocește pentru toți la Fiul Său cel Unul Născut Mântuitorul Iisus Hristos.

Din Sfintele Evanghelii aflăm că Maica Domnului a fost prezentă mereu alături de Fiul Său și de Sfinții Apostoli la toate bucuriile și durerile oamenilor, începând de la peștera din Betleem și până la Crucea Golgotei.

Ea a rămas în istoria mântuirii ca Maică a Bisericii și Maica noastră a tuturor.

Tradiția Bisericii Creștine ne relatează că Sf. Fecioară Maria s-a mutat la cele veșnice în satul Ghetsimani, lângă Ierusalim unde a venit din Efes, de la Sf. Evanghelist Ioan, cel care a avut grija de ea după cuvântul Domnului, spus când era pe Cruce: „Fiule, iată mama ta”.

Vestea trecerii ei dincolo i-a fost adusă tot de Arhanghelul Gavriil, la fel ca și la Buna-Vestire.

Tot Tradiția spune că Sfinții Apostoli, în chip minunat, au fost aduși de la marginile pământului la patul Sfintei Fecioare care după ce i-a binecuvântat pe toți a adormit.

Casa s-a umplut de lumină, iar îngerii din cer i-au luat sfântul său suflet.

Trupul i-a fost așezat în mormântul care există până astăzi.

Apostolul Toma lipsind de la Adormirea Maicii Domnului, a venit mai târziu și căutând împreună cu ceilalți apostoli în mormânt l-au găsit pe acesta gol, semn că trupul Prea Curatei a fost mutat de pe pământ la cer de către Fiul Său.

Imnograful creștin a cuprins admirabil acest lucru în troparul Adormirii: „Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare, mutat-te-ai la viață fiind Maica Vieții și cu rugăciunile Tale izbăvești din moarte sufletele noastre”.

Cuvine-se în această sântă zi să ne rugăm cu evlavie Maicii Domnului care este „grăbnică ajutătoare” și „izvor de milă” pentru sănătate, pentru mântuire și pentru pacea a toată lumea...

Astăzi este ziua onomastică a celor ce au primit la botez numele de Maria, Mărioara, Mariuța, Marius, Marin, Marinică.

În limba ebraică substantivul „Miriam” de unde provine numele de Maria înseamnă: „Doamnă, Împărăteasă; Cea aleasă; Cea frumoasă”.

Cu adevărat Fecioara Maria, Maica Domnului este Doamna și Împărăteasa cerului și a pământului, ea a fost Cea aleasă să aducă în lume pe Hristos Unul din Sf. Treime și prin frumusețea și prin curăția vieții ei este „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”, cum o numesc atât de frumos cântările liturgice ale Bisericii Creștine.

Să o rugăm de-a pururi pe Sfânta Fecioară Maria Născătoarea de Dumnezeu, să fie mereu solitoare către Domnul Puterilor pentru noi și pentru tot neamul creștinesc și uniți în dragostea ei și a Fiului Său prealubit să trecem cu speranță și cu încredere pragul mileniului trei al erei creștine care bate acum la porțile istoriei.

Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi și pentru neamul nostru românesc acum și în toți vecii. AMIN.

Protosinghel TIMOTEI AIOANEI

Condaeu praznicului

„Pe Născătoarea de Dumnezeu, Cea întru rugăciuni nedormită și întru folosințe nădejdea cea neschimbată, mormântul și moartea nu o au ținut, căci pe Maica Vieții la viață o a mutat, Cel ce s-a sălășluit în pânțele ei cel puterea fecioresc”

APELUL

SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU SPRIJINIREA COMUNITĂȚILOR ORTODOXE ROMÂNEȘTI DIN AFARA HOTARELOR ACTUALE ALE ȚĂRII

«Feriți cei milostivi, că aceia vor fi miluiți» (Matei 5, 4).

Dreptmăritori creștini,

De-a lungul istoriei, românii — deși despărțiți de granițe nefirești sub stăpâniri străine — s-au simțit legați între ei prin aceeași credință în Dumnezeu, mărturisită în aceeași limbă, sub binecuvântarea aceleiași Biserici Ortodoxe.

Părtașia la un singur izvor duhovnicesc de mântuire a constituit pavăza unității noastre. Vremurile de restriște nu i-au împiedicat pe românii ardeleni să viețuiască în același duh și întru aceleași năzuințe cu cei de peste munți. Dunărea n-a constituit nici ea un obstacol pentru ca valahii răspândiți în tot pământul Balcanilor, frământat de probleme, să păstreze conștiința apartenenței la aceeași latinitate ca românii din nordul Dunării. Iar când stăpânirea străină s-a întins asupra românilor din Bucovina și apoi din stânga Prutului, sau mai târziu asupra celor din Basarabia și nordul Bucovinei, legăturile cu cei din țară n-au încetat. Tradițiile comune, rugăciunea rostită în aceeași limbă și așteptarea unor vremuri mai bune au constituit nădejdea românilor de pretutindeni că Dumnezeu este cu ei.

Această comuniune a românilor din afara Țării cu cei din Țară n-ar fi fost posibilă dacă aceștia din urmă n-ar fi avut conștiința necesității ajutorării fraților lor oprimați. Ajutorul s-a arătat atât în rugăciune, cât și în faptă concretă de sprijinire a diferitelor aspecte ale vieții lor bisericești, sociale, economice sau politice. Este suficient să amintim sprijinul acordat ortodocșilor ardeleni de domnitorii și ierarhii ortodocși din Țara Românească și Moldova timp de multe veacuri. Basarabia și nordul Bucovinei, de asemenea, n-au fost uitate în momentele lor cele mai grele. Aceeasi atitudine au avut-o Țara și Biserica și pentru vlahii din sudul Dunării sau românii din Serbia și Ungaria.

Astăzi, în libertatea redobândită prin jertfă, suntem chemați să avem aceeași atitudine față de românii din jurul granițelor Țării, sprijinindu-i în lupta lor de păstrare a identității religioase, culturale sau lingvistice. Nevoile sunt enorme. Românii basarabeni, mulți dintre ei grupați în Mitropolia Basarabiei și în jurul ierarhului ei, I.P.S. Mitropolitul Petru, își construiesc biserici, așezăminte culturale etc. și așteaptă sprijinul nostru, al celor din Țară. Cei din nordul Bucovinei, Ținutul Herța și nor-

dul și sudul Basarabiei sunt întru așteptarea unor semne concrete că Țara nu i-a uitat. Românii din Ungaria și Serbia luptă să-și păstreze tradițiile, credința și limba. Grupați de curând în cele două episcopii românești de la Gyula și Vârșei, ei trăiesc cu speranța continuării și intensificării legăturii cu Țara și cu Patriarhia Română. Vlahii, aromânii, macedoromânii din sudul Dunării se află din păcate înscrisi într-un proces lent, dar puternic, de pierdere a identității lor și măsurii urgente se impun cu necesitate.

Dreptmăritori creștini, fii și fiice întru Hristos Domnul,

V-am readus în memorie cele de mai sus cu încredințarea că duhul de frățietate întru credință și neam al celor din Țară cu românii din afara hotarelor ei actuale, nu este doar o urmă a istoriei, ci o realitate actuală, vie și lucrătoare.

Sprijinul pe care l-ați acordat anii trecuți Mitropoliei Basarabiei este o mărturie grațioasă în acest sens. Înalt Prea Sfințitul Petru, Mitropolitul Basarabiei și Exarh al Plaiurilor vă mulțumesc pe această cale pentru generozitatea de care ați dat dovadă.

În același duh, adresăm rugămintele stăruitoare și anul acesta, către toți binevoitorii creștini, cler și credincioși din parohii și mănăstiri, de a sprijini, după putere, efortul Bisericii Ortodoxe Române în strădania de a ajuta pe românii din afara hotarelor actuale ale Țării. Ei așteaptă de la noi carte bisericească în slovă românească, așteaptă sprijin în construcții de noi biserici și la restaurarea celor existente. Biserica Ortodoxă le-a menținut în vremuri grele speranța întru mai bine și tot de ea se așteaptă îmbărbătare și sprijin. Iar Biserica Ortodoxă Română suntem cu toții, cler și credincioși, împreună responsabili la bine și la vremuri de restriște.

Suntem încredințați că și de această dată inima bună și milostivă a fiilor și fiicelor Bisericii noastre va arăta dragoste creștinească față de nevoile bisericești ale comunităților ortodoxe românești din jurul granițelor Țării. Sub semnul acestei speranțe, vă binecuvântăm întru Domnul și Mântuitorul Hristos, pe Care-L rugăm să vă răsplătească osteneala și jertfa atât în viața aceasta, cât și în cea veșnică.

Președintele Sfântului Sinod
† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secularizare

(Urmare din pag. a 2-a)

în același timp, o împreună-cauză, căci acestea îl favorizează. În al doilea rând, noile mișcări religioase sunt un răspuns, o ripostă dată secularizării, pe care caută să o împiedice.

Mai nou, s-a încercat depășirea definiției clasice cantitative, după care secularizarea ar consta în diminuarea progresivă a interesului pentru religie, și afirmarea unei teorii calitative, conform căreia, „secularizarea e un fenomen real (...) ce nu consistă, în principal, în declinul cantitativ al interesului pentru sacru și religie. Din contră, acesta poate crește. Secularizarea e un proces calitativ, în cursul căruia religia e tot mai marginalizată și determină într-o măsură tot mai limitată marile decizii culturale, morale și politice. Acestui proces de marginalizare — care, în anumite țări, determină o adevărată „decreștinare” a vieții publice și private — îi corespunde un succes tot mai mare al noilor forme religioase, ce caută să orienteze cultura, chiar dacă nu sunt dotate cu mijloacele necesare acestei misiuni”.

În alte cuvinte, secularizarea, în sens calitativ, ar reduce religia la simpla religiozitate, la un „believing without belonging” („a crede fără să aparții”) sau la o „de-instituționalizare” a religiei.

Această „nouă religiozitate” nu-i deloc „nouă”. Este „forma” secularizării și se pune în „alternativă” creștinismului. Elemente antice păgâne revin în actualitate; acest fapt e posibil, prin aceea că ele n-au dispărut niciodată. Păgânismul a coexistat cu creștinismul, de-a lungul secolelor, dând expresie unei demonizări a conștiinței umanității căzute din harul baptismal. Acum, magia, satanismul, spiritismul, alăturate sistemelor de gândire panteiste (yoga, teosofia), sunt armonizate sincretic într-o largă mentalitate numită New Age. Nici New Age, nici secularizarea nu-s fenomene „noi”, sunt doar „noi căderi”, cu efecte metafizic-spirituale grave. Responsabilitatea creștinilor dreptmăritori este maximă: a arăta că singura „noutate” este în același timp veșnică și că izvorul ei este Iisus Hristos.

nuova religiosità, Gribaudi, Milano, 1996, p. 16—17;

9 Grace Davie, Religion in Britain since 1945, Believing without Belonging, Oxford, 1994; Danièle Hervieu-Léger, La Religion pour Mémoire, Paris, 1993.

Bunuri pământești și avuții duhovnicești

Ființă alcătuită din trup și suflet, omul, coroana creațiunii, se situează la mijloc, în raport cu lumile fizică și spirituală. Dumnezeu i-a format omului trupul din țărână și i-a dat sufletul prin însuflare dumnezeiască. Ca urmare, este firesc ca — pe de o parte — omul să fie în legătură cu pământul, iar — pe de alta — în legătură cu lumea spirituală, cu Dumnezeu. Despre oamenii atașați cu deosebire de cele pământești, fără a se ridica la o viață superioară, se spune că sunt oameni truștii. Despre aceștia Ap. Iuda Tadeu zice că umblă potrivit poftelor lor, după nelegiuiri; sunt oameni firești care nu au duhul (v. 19). Oamenii neduhovnicești nu primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru ei sunt nebumie și nu pot să le înțeleagă. În schimb, cei care duc o viață superioară, luminați fiind de Duhul lui Dumnezeu, sunt oameni duhovnicești. Aceștia primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci le înțeleg și pe toate le judecă duhovnicește, spune Sf. Ap. Pavel (I Cor. 2, 14—15).

Nu-i poate fi indiferent omului, pe a cui parte își statornicește inima: pe partea bunurilor pământești sau pe partea bunurilor cerești. În care dintre aceste două situații va putea omul să simtă adevărata fericire? Așa după cum ochiul sănătos luminează trupul și răspândește lumină în tot jurul său, tot așa inima omului care funcționează bine, îi vine omului într-ajutor și îl face să simtă care și unde este adevărata fericire. Mulțumirea trecătoare, oferită de bunurile pământești, prin iubirea și legarea de ele, nu este și nu poate fi adevărata fericire. Inima curată îl ajută pe om să simtă, că adevărata și netrecătoare fericire se ajunge viețuind în conformitate cu voia cea sfântă a lui Dumnezeu, prin aplicarea în viața de aici de pe pământ a principilor de adevăr, bine și frumos.

Un compromis nu poate avea loc, adică nu poate fi împăcată deoptrivă iubirea față de Dumnezeu cu iubirea față de bunurile pământești. „Nimeni nu poate să slujească la doi domni... lui Dumnezeu și lui mamona” (adică tezaurului de avuții pământești) „căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui” (Matei 6, 24).

Nu poate fi neglijată grija firească pentru cele truștii, căci trupul este sălaş sufletului. Nu poate fi legitimată însă grija exagerată pentru trup, neglijând sufletul cu îndatoririle duhovnicești pentru el. Dreapta ierarhizare a valorilor impune o corectă apreciere a ponderii ce se cuvine atât trupului cât și sufletului. Ce pot să constituie pentru trup bogățiile pământești, pe care „molile și rugina le strică... furii le sapă și în ceruri” (Matei 6, 20), față de valorile nestrucătoare și nepieritoare în lezării, pentru suflet?

Vorbindu-le apostolilor și totodată pentru toți cei ce aveau să-l urmeze, Domnul Hristos a arătat, că se cade a acorda precădere griji pentru suflet, pentru viața viitoare, față de grija pentru viața prezentă, pentru trup. Cel ce vrea să-și salveze viața de acum, poate să o realizeze, dar aceasta numai renunțând la viața de dincolo de mormânt. La rândul său, cel ce își sacrifică viața de aici pentru Hristos Domnul, cu certitudine, acela va dobândi viața de dincolo de mormânt. „Ce va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?” (Matei 16, 25—26). Oricât de multe și mari ar fi bogățiile pe care omul le-ar agonisi în această lume, în scurt timp le va lăsa și din ele nimic nu va putea duce cu sine dincolo de mormânt. Chiar dacă — per absurdum — ar reuși să ducă din acestea, de nici un folos nu i-ar fi, căci în lumea duhurilor banul pământului nu umblă și acolo tot atât valorează și bobul de aur ca și bulgărele de țărână. Aducerea aminte de viața pământească, petrecută în desfătări, oferite de comorile materiale agonisite sieși, fără a se învații pentru Dumnezeu (Luca 12, 21), nu-i va aduce mângâiere sufletului, dincolo de mormânt. Dimpotrivă, îi va cauza grele remușcări, că în schimb desfătărilor efemere de aici, n-a căutat bucuria vieții netrecătoare în Domnul.

Din paginile Sf. Scripturi se desprind cazuri remarcabile prin care se pune în evidență valoarea de neprețuit a sufletului omnesc, în comparație cu bogățiile materiale ale acestei lumi.

În ținutul Gherghesenilor, Domnul Hristos a vindecat un om care avea duh necurat. De fapt, o legiune de demoni pusese stăpânire pe sufletul lui. Cu puterea lui Iisus, omul a fost slobozit din cătușele demonilor, care ieșind dintr-însul, au intrat în turma de porci ce păștea pe țărmul înalt al mării. Pe dată, turma — ca la două mii de porci — s-a repezit în mare și s-a înecat. Iisus a dorit atunci ca Gherghesenii să aprecieze la justa valoare salvarea de suflet omnesc. Aceștia însă, legați strâns de cele inferioare, au pus valoarea turmei de porci mai presus decât valoarea unui suflet omnesc și i-au cerut lui Iisus să iasă din hotarele lor. Cel din care ieșiseră demonii a rămas între ai săi, ca o mărturie vie, de cât bine i-a făcut Dumnezeu.

Iată acum și modul în care a fost evaluat sufletul Sfântului Ioan Botezătorul, la tragicul său sfârșit. La ospățul dat de ziua nașterii lui Irod, fiica Irodiadei a dansat și jocul ei a fost pe placul lui Irod și al tuturor celor ce ședeau cu el la masă. Irod s-a legat cu jurământ, că-i va da orice va cere, până la jumătate din împărăția sa (Marcu 6, 23). La sfatul mamei sale, fata a cerut capul lui Ioan Botezătorul. Pentru mama sa capul lui Ioan nu valora mai mult decât jumătate din teritoriul domniei lui Irod. Cu părere de rău, dar pentru jurământ și pentru comesenii, Irod i-a împlinit dorința. Jurisprudența ne arată, că Irod ar fi putut să refuze împlinirea acestei cereri, dacă ar fi declarat, că pentru el sufletul lui Ioan Botezătorul prețuiește mai mult decât jumătate din împărăția sa. Cu inima lui stricată însă Irod n-a știut să facă o astfel de declarație, spre a refuza împlinirea cererii exprimate. Ar fi evidențiat astfel inestimabila valoare a sufletului Sf. Ioan, despre care Iisus a spus, că „nu s-a sculat dintre cei născuți din femei (unul) mai mare decât Ioan Botezătorul” (Matei 11, 11).

Preocupăți peste măsură de satisfacerea plăcerilor pământești, mai mult decât a bucuriilor duhovnicești, mulți au supraestimat valoarea bunurilor materiale, apreciindu-le ca pe un elixir al unei vieți îndelungate. Clasică rămâne pilda bogatului căruia i-a rodit țarina în așa măsură, că a fost necesar să-și mărească hambarele. Și-a zis apoi luiși: „Suflete, ai multe bunătăți, pune spre mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te”. Etica materialistă ne arată, că după același îndemn se călăuzesc și „Epicuri de grege porci” (= porcii din turma lui Epicur), care mai adaugă la acestea, spunând, că după moarte nu mai este nici o dorință (Edite, bibite, post mortem nulla voluptas!). Bogatului din Evanghelie i s-a mai spus: „Nebune! Întru această noapte, cere-vor de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătut ale cui vor mai fi? Așa se întâmplă cu cel ce-și adună comori sieși (pământești), iar pentru Dumnezeu nu se învațuște” (Luca 12, 16—21).

În convorbirea cu tânărul bogat, Mântuitorul a lăsat soluțiunea și pentru bogați, spre a putea moșteni viața de veci: „Vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer...” (Matei 19, 21). La auzul acestor cuvinte, tânărul s-a intristat, căci avea averi multe, de care se simțea strâns legat și cu neputință de a se despărți de ele, căci — după cuvântul lui Iisus — „unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta” (Matei 6, 21).

Pentru salvarea vieții de aici, dar și a celei de dincolo de mormânt, printr-o corectă ierarhizare a valorilor, Iisus a lăsat la libera apreciere îndemnul său grăind: „Căutați mai întâi împărăția (lui Dumnezeu) și dreptatea lui și toate celelalte se vor adăuga vouă” (Matei 6, 33).

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Restaurări capitale la Mănăstirea Predeal

Așezată la poalele Bucegilor, mai precis ale muntelui Clăbucetului Taurului, lângă Izvorul Prahovei, într-o regiune de un pitoresc aparte, la granița dintre Transilvania și Țara Românească, Mănăstirea Predeal străjuiește de peste două veacuri ca o candelă și ca un simbol al credinței ortodoxe pe aceste binecuvântate plaiuri.

Este atestată documentar la anul 1774, anul când întemeietorul ei, Ioanichie Ieromonahul și Duhoivnicul cum îl numește un pomelnic al mănăstirii, obține locul viitoarei mănăstiri de la „prea cinstitului boier vel paharnic Grigorie Buzoianu”. Cu ajutorul credincioșilor din zonă, a fost înălțată o biserică de lemn și câteva chilii.

Primul egumen al mănăstirii a fost starețul Ioanichie între anii 1774—1790, urmat de starețul Partenie până în 1811, iar al treilea stareț Gherman, era brașovean din Dârste.

A fost un bun gospodar, și un bun povătuitor al obștii monahale de acolo. Sub păstoria lui a fost construită biserica mică de piatră cu hramul Sf. Ierarh Nicolae în anul 1819, iar câțiva ani mai târziu va ridica tot acolo o nouă clopotniță ce dăinuiește până astăzi.

A treia mare realizare a acestui stareț este fără îndoială zidirea bisericii mari cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” construită între anii 1835—1844.

După starețul Gherman, urmează grecul Teofilact, urmat la scurt timp de un alt transilvănean Pantelimon Vidrighescu, originar din Râșnariu Sibului care s-a ocupat mai ales de viața culturală și spirituală a mănăstirii. La insistențele lui a fost înființată o școală pentru copii predelelelor chiar în chiliile mănăstirii, iar mai târziu a construit impunătoare clădire a școlii ce se află și astăzi lângă mănăstire.

Între 1890—1909, starețul al Mănăstirii a fost Dionisie Simionescu. Între 1933—1935 s-a construit un nou corp de chilii, și s-au făcut reparații capitale la cele două biserici. Mănăstirea a fost desființată în urma decretului ateișt din 1959 când intru-gul patrimoniul al mănăstirii a fost trecut la Parohia Predeal.

Până în anul 1965, Mănăstirea Predeal a fost în jurisdicția Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar după noua împărțire administrativ-teritorială a țării, localitatea a revenit județului Brașov, deci în jurisdicția Arhiepiscopiei Sibului. În anul 1966 biserica mare a fost împodobită cu o frumoasă pictură în frescă executată de pictorul I. Vasu și a fost resfințită în același an de către protopopul de atunci al Brașovului dr. Vasile Coman, viitorul episcop al Oradiei.

În vremea arhiepiscopiei I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, încă înainte de anul 1989, la mănăstirea Predeal s-au făcut numeroase lucrări de restaurare și de reparații la ansamblul arhitectural de aici.

În anul 1991, mănăstirea Predeal a fost reînființată și transformată în mănăstire de maici, fiind numită stareță monahia Teofana Alba.

Recent aici s-au făcut noi lucrări concretizate în: reparații interioare, amenajarea chililor, a instalațiilor sanitare. Casele mănăstirii au fost acoperite cu tablă de inox, acoperișul bisericii vechi a fost și el schimbat cu unul nou din șită. Și vechea fântână din curtea mănăstirii a fost restaurată și acoperită din nou.

Toate aceste lucrări, care s-au ridicat la suma de 5.467.808 lei, au fost suportate din bugetul Arhiepiscopiei Sibului din fondul special destinat mănăstirilor, și au fost absolut necesare pentru salvarea complexului de aici. În prezent, biserica mare cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” este folosită ca biserică parohială până când noua catedrală a orașului aflată în construcție — e deja la acoperiș — va fi terminată.

Astăzi, mănăstirea are 5 viețuitoare și are în fruntea ei ca stareță pe monahia Adriana, care împreună cu soborul se străduiesc să păstreze nestinsă candelă credinței strămoșești imbinând munca cu rugăciunea.

Mănăstirea Predeal, acum reînviată și reînnoită, va rămâne peste vremi un loc binecuvântat, un simbol al unității naționale a fraților de dincolo și de dincoace de crestele Carpaților și, în același timp, o vatră de credință, de iubire față de Dumnezeu și față de pământul străbun.

Arhid. VISARION BĂLȚAT

PARTENIE COSMA. Un model de investitor filantrop

În galeria marilor bărbați ai neamului care și-au făcut un crez din a gândi și acționa pentru prosperitatea economică a poporului, pentru înaintarea lui spirituală și culturală, un loc distinct îl ocupă Partenie (Parteniu) Cosma. A rămas în istorie ca strălucit ctitor al organizării economice-juridice-financiare în Transilvania, ca inițiator al organizării vieții bisericești pe temeuri juridice, ca sprijinitor al culturii, publicist, om politic, mare și generos filantrop.

Viața i-a fost o luptă tenace pentru a lăsa semenilor truda unor realizări de excepție. A visat, a dorit și a contribuit efectiv la prosperitatea economică a poporului, la înălțarea lui culturală și spirituală. În concepția lui economicul nu este un scop în sine și nici un scop exclusiv de îmbogățire, ci un mijloc pentru trebuințele superioare ale vieții spirituale, religioase, culturale. Prin politica economico-financiară pe care a dus-o, a ridicat creditul la rangul de armă de luptă pentru prosperitatea economică a neamului său. A acționat pentru cumpărarea pământului și, prin credite ieftine și de lungă durată, a contribuit la împrumutarea țărănilor români, fapt ce a atras ostilitatea autorităților austro-ungare ale timpului.

Ca avocat și apoi ca director executiv al Institutului de credit și economie Albina din anul 1886, Partenie Cosma a conceput și a realizat o politică economică-financiară de exemplară eficiență. Timp de trei decenii cât s-a aflat la conducere, a făcut din „Albina” o instituție model, competitivă cu celelalte instituții săsești și maghiare, devenită o adevărată forță financiară a Transilvaniei. A acționat pentru înființarea instituțiilor financiare similare Albinei în diferite localități ale Transilvaniei. În anul 1897 funcționau 73 de instituții bancare cu un capital social de 8.871.265 coroane și cu un fond de rezervă de 2 milioane de coroane. În colaborare cu Cornel Diaconovich, arhitect și autor al cunoscutei Enciclopedii în trei volume, a inițiat și a finalizat federalizarea băncilor prin crearea Asociației Solidaritatea în anul 1907, al cărei președinte a fost. Sub îndrumarea și controlul lui s-au înființat Banca generală de asigurări în anul 1911, Casa de împrumut și amanet „Muntele de pietate”.

Recunoscându-i competența juridică și abilitatea pragmatică, marile ierarhii ale Bisericii Ortodoxe Române Andrei Șaguna i-a încredințat conducerea Comisiei pentru redactarea Statutelor Organice, contribuind astfel la fundamentarea organizării vieții bisericești, a activității școlare și fondationale pe baze juridice, economice. Bogata activitate publicistică ca redactor al revistei „Concordia” și ca autor a numeroase articole publicate în presa timpului dovedește implicarea lui Partenie Cosma în viața social-economică-culturală și politică a țării. Ca om politic — deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator al Partidului Național Român, ca senator în primul Parlament al țării întregite, bihoreanul și prin adopție sibianul Partenie Cosma a fost un consecvent și tenace purtător de cuvânt al neamului său.

Om al faptelor și al gândirii de perspectivă, Partenie Cosma, cu intuiție, simț practic și inteligență socială, și-a exprimat vocația de constructor și generos filantrop. Enuunțăm principalele direcții ale activității filantropice culturale și caritabile care ne îndreptătesc să-l considerăm un veritabil model de investitor-filantrop.

— Partenie Cosma a inițiat și a condus strângerea colectei pentru construirea Catedralei Mitropolitane din Sibiu. Institutul Albina a subvenționat lucrările de construcții cu 10.000 de coroane, personal a oferit 1.000 de coroane, urmat de prietenul său basarabeanul Vasile Stroescu. Numele lor se află pe placa fondatorilor acestei însemnate construcții de cult pentru elevarea spirituală a credincioșilor ortodocși.

— A aprobat și a susținut subvenționarea construirii de biserici în diferite localități ale Transilvaniei, având convingerea că întemeierea bisericilor este modul fundamental de afirmare a ființei noastre naționale. Ca semn de recunoștință a devotamentului său constant, a primit în dar inelul-sigiliu al lui Andrei Șaguna cu care s-a mândrit toată viața. Cu Mitropolitul Miron Romanul a colaborat la finalizarea unor inițiative culturale și filantropice-caritabile.

— A inițiat și a supravegheat colectele pentru construirea școlilor confesionale și a școlilor populare în diferite localități ale Transilvaniei, a Școlii comerciale din Brașov, a școlilor civile de fete, primară și superioară, și a internatelor lor.

— Ca membru activ al ASTREI, a susținut financiar activitățile ei culturale: reununile de cântări, serbările, expozițiile, publicațiile. A susținut cheltuielile pentru ridicarea bustului lui Visarion Roman, ctitorul Albinei și cel al lui Aurel Vlaicu, aviatorul-erou de la Bințiș.

— A susținut financiar construirea Casei de chirii a ASTREI, a Muzeului etnografic inaugurat în anul 1905. S-a implicat cu întreaga familie în organizarea expozițiilor de industrie casnică, foarte apreciate fiind cele organizate în anii 1881, 1906.

— A înființat în anul 1895 și va dura trei decenii Masa studenților, considerată prima cantină din Transilvania. Anual 50 de tineri, elevi și studenți merituosi din familii nevoiaș primuau prânzul gratuit ca recompensă pentru strădania și meritul învățării. Sub îndrumarea doamnei Maria Cosma și a fiicelor sale: Lucia, Minerva și Hortensia, tinerii primeau și o frumoasă educație. Au beneficiat de burse din fondurile Albinei tineri ce au devenit celebri oameni de cultură: Octavian Goga, Ioan Lupaș, Andrei Ojetea, D. D. Roșca ș.a.

— Au fost ajutate financiar societățile culturale din țară și din străinătate: „Societatea Academică” din Cluj, „Petru Maior” din Budapesta, al cărei prim președinte a fost, „România Jună” din Viena, „Carmen Sylva” din Graz, „România” din München.

— Au fost finanțate reuniunile de femei, reuniunile agricole, asociațiile de meseriași. De acte filantropice-caritabile au beneficiat Societatea „Crucea Roșie”, Spitalul civil „Francisc Iosif”, Reuniunea moștelor din Sibiu. De ajutorări materiale au beneficiat constant orfelinatele, azilurile și coloniile de copii. Săraci, văduve, orfani, indiferent de naționalitate, s-au bucurat de acte caritabile. După cum reiese din procesele verbale, numai Institutul Albina a cheltuit peste 800.000 de coroane în perioada 1872—1918 în scopuri filantropice-caritabile.

— Partenie Cosma a fost împuternicit de prietenul său Vasile Stroescu să distribuie donațiile pentru construirea bisericilor și școlilor, pentru nevoile culturale ale ASTREI, pentru săraci, văduve, orfani. Presa timpului, în special „Telegraful Român”, „Revista Transilvania”, „Observator”, „Foaia poporului” ș.a. au consemnat aceste remarcabile acte filantropice-caritabile.

Prin fondul cultural ce-i purta numele din 1910, s-au acordat burse și ajutoare, s-au susținut cheltuielile de deplasare și de perfecționare ale personalului Institutului „Albina”, s-au publicat cărți de specialitate. A fost finanțată „Revista economică”, prima publicație de acest gen, revistă apărută sub redacția lui Cornel Diaconovich în 1899.

Având sentimentul datoriei civice, Partenie Cosma a susținut financiar prin Institutul „Albina”, alături de băncile săsești și construcții de modernizare a Sibului: căile ferate Sibiu—Turnu Roșu, Sibiu—Vințu de Jos, apeductul, instalațiile de canalizare moderne. Cel puțin pentru acest considerent s-ar cuveni ca o stradă din Sibiu să-i poarte numele.

Dacă există un secret al succesului social, acesta este legat de educația primită de Partenie Cosma, de șansa formării lui în spirit șagunian, a dobândirii experienței în cancelaria lui Emanoil Gojdu. Este legat de însușirile lui de om: sensibil, altruist, perseverent, tenace, de înaltă competență profesională, de calități manageriale: talent organizatoric, intuiție, clarviziune, simț practic, inteligență socială, forță decizională, autoritate, exigență și autoexigență, disciplină severă, dreptate, de virtuțile lui de bun român și patriot, de tactul lui politic. Pentru aceste calități, pentru sufletul lui generos, pentru caracterul lui integru, pentru realizările lui în favoarea celor mulți, se cuvine să-l luăm de model, un model de investitor-filantrop. Fie ca Dumnezeu să inspire și să îndemne alți investitori să-i urmeze drumul.

Care a fost răsplata unei vieți dăruite oamenilor, unei vieți filantropice? Persecuții și hărțuiri în presă, calvarul refugiuului și pribegiei, numeroase și profunde dezamăgiri. Dar și consacarea unui loc meritat în galeria marilor bărbați ai neamului românesc.

Conf. univ. dr. ELENA MACAVEI

A Doua Reuniune Ecumenică Europeană de la Graz-Austria

La Graz, al doilea oraș ca mărime din Austria, a avut loc anul acesta între 23 și 29 iunie cea de-a doua Reuniune Ecumenică Europeană.

Tema propusă pentru această întâlnire a fost „Reconcilierea” — sau, într-o traducere mai comună („Re)impăcarea”. Cu o deschidere foarte largă, motto-ul reuniunii privește în primul rând reconcilierea dintre Biserici și cultele creștine, dar și reconcilierea creștinismului cu alte religii, sau reconcilierea dintre religii și cultură, dintre om (în special omul religios) și natură, dintre oameni, categorii de oameni, popoare, state și continente — finalmente privește împăcarea omului cu sine însuși și cu Dumnezeu.

Numărul participanților a depășit 10.000, reprezentând aproximativ 150 de Biserici. Statisticile oficiale au adus și o surpriză: România a ocupat unul dintre primele locuri în ceea ce privește prezența numerică, apărând cu aproximativ 1.200 de participanți (1.216 înregistrați). Ca să înțelegem dimensiunea surprizei, este bine să privim celelalte participări europene: pe primul loc se află Germania cu 1231 de participanți, iar țara organizatoare, Austria, ocupă doar locul trei, cu 1110 participanți. Alte țări din Răsăritul Europei au avut o participare mult mai redusă — ca să ne referim doar la alte câteva țări cu o majoritate ortodoxă a populației: Rusia a avut înregistrați 411 participanți, Ucraina 292, Bulgaria 64, Grecia 33, Moldova 14.

O explicație a acestui fapt poate fi și interesul manifestat în ultimul timp în țara noastră pentru dimensiunea europeană, manifestarea de la Graz fiind mai ales o întâlnire a creștinilor din Europa. Pe ansamblul participării, ortodocșii au fost doar 932, pe lângă 4519 de catolici și 1881 de protestanți. De asemenea, un alt fapt mai rar întâlnit, numărul participanților femei (5008) a depășit numărul bărbaților (4381).

Deoarece „reconcilierea” privește o multitudine de aspecte ale vieții umane, atât sub raport material cât și sub cel spiritual, A doua Reuniune Ecumenică Europeană a cunoscut o deosebit de mare complexitate a formelor de manifestare. Au existat două nivele importante ale reuniunii: primul, cel al invitațiilor oficiale (aproximativ 700), al delegațiilor Bisericii Europene chemate să dezbate o serie de documente — finalizate sub forma unui text de bază, a unei sinteze de recomandări și a unui mesaj. Al doilea nivel, la fel de interesant, uneori chiar cu momente deosebite, l-au constituit sutele de conferințe, mese rotunde, ateliere de discuții, acțiuni simbolice, slujbe ecumenice, spectacole, expoziții, recepții etc., la care a participat marea mulțime a celorlalți participanți.

Au existat de asemenea între cele două planuri ale reuniunii și numeroase căi de comunicare. Așa au fost forumurile de discuții cu participare comună, ca și sedințele plenare ale delegațiilor, deschise (sau retransmise) și celorlalți participanți interesați și care toate au contribuit la un schimb viu de idei și nu au lăsat practic nici o problemă majoră a acestor ani nediscuțată. Nu trebuie neglijată în acest sens nici prestația celor peste 500 de ziariști acreditați, ce au asigurat o mediatizare promptă a lucrărilor și a evenimentelor mai importante, ca și a celor aproximativ 120 de tineri stewards care s-au ocupat de toate problemele de informare, primire, repartizare etc. a celor prezenți.

Să încercăm să ilustrăm cu câteva exemple concrete gama largă de subiecte abordate în discuțiile oficiale sau în cadrul celorlalte manifestări. Între cele două mari festivaluri, de deschidere și de încheiere, însoțite de nenumărate inițiative culturale-artistice (mai ales muzicale), s-a discutat despre orice p-t-a avea legătură cu „reconcilierea” în câteva serii de acțiuni, paralele lucrărilor delegațiilor oficiale — acestea din urmă preocupate mai ales cu redactarea și adoptarea documentelor reuniunii. Astfel, a luat ființă o „Agora” a inițiatorilor de reconciliere, cu un „sat ecumenic” (având un „site” ce putea fi vizitat și pe Internet), cu o „casă a păcii”, o „casă a lumii”, o „casă a ospitalității” și cu grupe de discuții având ca subiect fie neo-catehemenatul și Botezul, sau reconcilierea în Irlanda de Nord și Bosnia-Herțegovina,

1 Motto-ul complet: „Reconcilierea — dar al lui Dumnezeu și izvor de viață nouă”.

lărgirea Uniunii Europene, copiii de la Cernobil, reconcilierea între generații, responsabilitatea (ecologică) a creștinilor față de animale, dialogul ecumenic și cultural între studenții din Europa, problema (ne)pedepsirii — între dreptate și iertare, prozelitismul ca „piatră de poticnire” a ecumenismului, experiențele și întrebările unui romano-catolic trăitor în contextul unei majorități răsăritene ortodoxe, Europa în căutare de sens (valori autentice), identități în conflict: naționalism-religie-ideologie etc.

Alte subiecte abordate: a fi creștin și a acționa politic, terapia victimelor torturii, speranța ca și ajutor pentru reconciliere, problemele actuale ale rasismului, femeia în Biserică, multimediu — „opium pentru popor”, Roma și celelalte Biserici, bărbații și femeile care iubesc Africa, noile tehnologii genetice și implicațiile lor etico-religioase, viața în familiile multiconfesionale, căsătoriile între creștini și musulmani, minoritățile (de tot felul) în Biserică, Europa — un pământ al reconcilierii (și) pentru imigranți?, Biserica — loc de refugiu: dreptul de azil al Bisericii ca și teren al conflictului dintre Stat și Biserică, a trăi într-o diversitate culturală... — și suntem foarte departe de a epuiza temele de interes ale discuțiilor.

S-a organizat chiar și un „Centru al femeilor”, iar tinerii și copiii au avut de asemenea serii de programe adecvate. Dar probabil între cele mai interesante s-au numărat deosebite Forumurile de dialog, axate pe câteva teme generale: căutarea unității vizibile a Bisericilor, dialogul între religii și culturi, angajamentul în favoarea justiției sociale, mai ales pentru înlăturarea sărăciei, a excluderii și a discriminărilor de tot felul, angajamentul în favoarea reconcilierii între popoare și națiuni și a promovării metodelor non-violente de rezolvare a conflictelor, pentru o practică nouă a responsabilității ecologice, mai ales în perspectiva generațiilor viitoare, repartizarea echitabilă cu celelalte regiuni ale globului.

Câteva momente și prezențe deosebite au fost cuvântarea P.F. Patriarh al Rusiei, Alexei II al Moscovei care a atras atenția asupra prozelitismului apusean în Răsăritul Europei și mesajele adresate celei de A Doua Adunări Ecumenice Europene de către conducătorii ai diferitelor Biserici sau a unor organizații europene și mondiale. O absență motivată și comentată în variate feluri a fost cea a S. Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de una dintre cele mai numeroase delegații, cuprinzând pe I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei și I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, împreună cu

mulți alți episcopi, preoți și teologi. Întâlnirea de la Graz a constituit și prilejul încheierii unui parteneriat între Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu și Facultatea de Teologie Catolică a Universității din Graz. Facultatea sibiană a fost reprezentată de P.S. Prof. Dr. Laurențiu Streza, care a și semnat actul oficial, alături de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Pr. Lect. Dr. Dorin Oancea, Pr. Lect. Dr. Irimie Marga, Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian și Pr. Drd. Liviu Vâlcea. Pr. Lect. Drd. Irimie Marga a susținut o expunere pe tema căsătoriilor interconfesionale în cadrul unei grupe de discuții.

Momentele cu o deosebită semnificație pentru cei prezenți la Graz au constituit și cele două întâlniri naționale ale românilor prezenți la reuniune — unde pentru puțin timp se părea că au putut fi depășite toate diferențele de părerii care de atâtea ori i-au despărțit pe români — și Sfânta Liturghie săvârșită în ultima zi a reuniunii de un sobor de preoți români avându-l ca întâi stătător pe I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale, răspunsurile fiind date de patru coruri din România, a căror coordonare muzicală a fost asigurată de Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian.

Este greu de tras concluzii imediate și definitive doar la capătul celor șapte zile petrecute împreună la Graz de reprezentanții creștinilor din întreaga Europă. După cum s-a remarcat de către mulți dintre participanți a fost mai mult încă o ocazie de cunoaștere reciprocă a creștinilor aparținând diferitelor Biserici și confesiuni din Europa. A mai putut fi observată și o preocupare mereu prezentă pentru cei defavorizați, material sau spiritual, fie că era vorba despre persoane individuale, despre popoare sau continente. Un semn îmbucurător a fost și echilibrul mai pronunțat între numărul participanților răsăriteni și al celor occidentale (3655 din Europa de Est, 5505 din Europa de Vest). Și chiar dacă de cele mai multe ori pozițiile inițiale ale participanților au rămas neschimbate (cum a fost spre exemplu cazul Bisericilor Ortodoxe și Unite din România), iar documentul final este doar unul de lucru, în care dorința de compromis a diluat mult conținutul, dialogul direct, calm și răbdător poate fi o bază — și o speranță — pentru Reconcilierea atât de mult dorită între Biserici, și între oameni în general, în numele Celui Care din nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu s-a intrupat tocmai pentru a aduce pacea și împăcarea pentru toți și pentru toate — în numele Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Producția de carte bistrițeană

— Secolul al XVI-lea —

Dacă producția de carte, sub forma manuscriselor, și-a avut ponderea de-a lungul secolului al XV-lea în mănăstirile din Moldova, unde s-au descoperit peste 160 de exemplare, iar în cele din Muntenia abia zece, cea a secolului al XVI-lea este reprezentată de mănăstirile din Oltenia, în frunte cu Bistrița, de la care provin majoritatea manuscriselor păstrate la Biblioteca Academiei Române.

Mare vatră de cultură, Mănăstirea Bistrița nu s-a limitat numai la colectarea și adăpostirea valoroaselor opere laice și bisericești, ci a purces de timpuriu la multiplicarea lor prin caligrafii și miniatură-riști icușiți în arta scrierii și împodobirii manuscriselor.

Pentru a ilustra producția de carte din Mănăstirea Bistrița, în secolul al XVI-lea, vom prezenta cele mai importante lucrări, copiate și conservate aici.

Viața Sfântului Grigorie Decapollitul. Scrisă de diaconul Ignatie din Constantinopol, în jurul anului 860, Viața Sfântului Grigorie a fost tradusă din grecește în slavonește îndată după aducerea la Bistrița, în 1497, a sfintelor sale moaște. Despre traducerea ei aflăm dintr-un manuscris copiat în 1745, unde se spune că „fusesc scoasă și tălăcută pe slavonie de cuviosul între monahi chir Andrei, cu porunca și osărdia celui de neam bun și de Hristos iubitor banul Barbu Craiovescu din Țara Românească”. Cartea a fost multiplicată pentru lectură și folosul sufleteș al monahilor bistrițeni.

Antologhion de omilii patristice. Copiat la începutul secolului al XVI-lea, Antologhionul cuprinde 34 de omilii, alcătuite de mari predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului; optprezece sunt ale Sfântului Ioan Gură de Aur, urmate de ale sfinților Atanasie cel Mare, Grigorie de Nyssa, Eusebiu al Alexandriei, Epifanie al Ciprului, Diadoh al Foticeii, Vasile al Seleuciei și Proclu al Constantinopolului. După autografe, deosebit de valoroase, identifică autorul și apartenența manuscrisului. Astfel, unul specifică: „Această carte numită Panteleimon, este a numitului locaș al Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, hramul Mănăstirii numită Bistrița”, iar celălalt: „Pomeniți și pe cel ce s-a trudit, Iacob monahul”. Specialiștii consideră că Iacob este un călugăr din obștea bistrițeană, care copiază Antologhionul după un manuscris originar din Mănăstirea Sfântului Panteleimon din Muntele Athos.

Albina. Alcătuită de călugărul Tomaso Gazzodini în secolul al XIII-lea și tipărită la Veneția în 1474, Albina cuprinde o culegere de povestiri morale și filozofico-religioase. Cunoscută și sub numele de Albinuș sau Floarea Darurilor, a pătruns în literatura românească

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

NOI LUĂRI DE POZIȚIE în legătură cu „Legea Boilă”

Domnule Președinte,
Doamnelor și domnilor senatori,

Adoptarea Legii Boilă de către Senat, acum zece zile, a provocat o mare îngrijorare în rândul credincioșilor ortodocși din țară, în special celor din Transilvania, precum și reacții vehemente de protest din partea înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, începând cu Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, continuând cu Înalt Prea Sfințitul Antonie, mitropolitul Ardealului, Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Bartolomeu, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și încheind cu Prea Sfințitul Justinian, episcop al Maramureșului și Sătmăruului.

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române deși îndreptățite au fost decente și civilizate avertizând pe cei care guvernează azi România, că legea este „abuzivă” și „dictat care poate avea urmări imprevizibile pentru pacea Transilvaniei” (Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul României), „un atentat la viața Bisericii Ortodoxe Române” (I.P.S. Antonie, mitropolitul Ardealului) sau „un suport legal prozolitismului catolic printre ortodocșii români” (I.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române sunt cu totul întemeiate și, printre rânduri, citești consternarea acestora în fața ușurinței cu care a fost promovată și adoptată amintita propunere legislativă de către partidele unite sub semnul cheii care, în alegerile parlamentare și prezidențiale din toamna anului 1996, au beneficiat de sprijinul masiv al credincioșilor ortodocși din Transilvania, deci tocmai al acestora care sunt loviți acum de legea Boilă. Cu atât mai mult rămâne de neînțeles atitudinea Convenției Democratice și a UDMR în încercarea acestora de a rezolva în forță, prin ghilina votului, problema retrocedării lăcașurilor de cult către greco-catolici prin lege și nu prin buna înțelegere a conducătorilor celor două Biserici, știut fiind că lăcașurile de închinăciune sunt proprietatea comunităților de credincioși, fapt pentru care Statul nu poate decide asupra lor.

Din perspectiva acestora, lipsa totală de respect, ca să nu spun insolenta cu care onorabilul coleg senator Boilă a atacat pe înalții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române cu epetete mai mult decât jignitoare ca „analfabet în materie juridică”, „imoral și amoral” și „om de reacredință”.

Că aceste jigniri au vizat pe înalții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române rezultă limpede din stenograma ședinței Senatului României din 16 iunie a.c., unde apare declarația domnului senator Boilă, conform căreia „nu pot crede ochilor, citind în presă, că aceste declarații au fost făcute de către înalții ierarhi ortodocși”. Parafrazându-l, nici mie nu-mi vine a crede că senatorul Boilă care, pe deasupra slujește aceeași credință întru Domnul Iisus ca preot greco-catolic a putut profera asemenea calomnii la adresa Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul României, a Înalt Prea Sfințitului Părinte Antonie și Daniel, mitropolit al Ardealului și, respectiv, al Moldovei și Bucovinei și a Prea Sfințitului Bartolomeu, arhiepiscop al Vadului, Clujului și Feleacului.

În acest fel, au fost calomniate nu numai acei înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române amintiți aici, ci și toți slujitorii altarelor și credincioșii acesteia. Iată de ce în numele celor peste 120.000 de alegători ortodocși din Județul Iași pe care îl reprezintă în Senatul României, solicit insistențios ca domnul senator Boilă să-și retragă înșuletele și să-și ceară scuze înalților ierarhi ai Bisericii naționale, tot de aici, de la aceiași microfon de la care le-a proferat.

În același timp, solicit Comisiei de cultură și mijloace de informare în masă a Senatului României să audieze de urgență pe directorul general al Televiziunii Române, domnul Stere Gulea și pe șefa Departamentului Emisiunilor Informativ, doamna Alina Mungiu-Pippidi, pentru a da explicații de ce și în numele cui, la emisiunea realizată de Carmen Bendovschi și transmisă pe postul național TVR 1 în ziua de 22 iunie a.c., la o oră de maximă audiență, a fost susținut părintor și deformat doar punctul de vedere al Bisericii Greco-Catolice dar nu și acela al Bisericii Ortodoxe Române. În acest fel se aduce un grav prejudiciu drepturilor constituționale, cetățeanul fiind informat, pe banii publici numai despre ceea ce dorec guvernarea.

Domnii din majoritatea Parlamentară alții decât cei ai PNTcd, deși suntem adversari politici vă fac serviciul gratuit de a vă avertiza că ați intrat într-un joc politic care vă va aduce mari deservicii în viitor.

Vă mulțumesc pentru atenție.

ION SOLCANU
Senator PDSR de Iași

PROTEST

Noi preoții din protopopiatul Mediaș, județul Sibiu, întruniți în conferință de orientare preoțească, la data de 19 iunie 1997, cu indignare, revoltă și multă mâhnire sufletească, am luat cunoștință de proiectul de „Lege Boilă”, votat în Senatul României. Într-un glas, cu întreaga Biserică românească, protestăm cu vehemență și ne adresăm forurilor legitime în dreptul adică: Camerei Deputaților și Președinției României.

Să fie respinsă această lege draconică ca fiind neconstituțională și nelegală, întrucât încalcă autonomia cultelor, nesocotește principiile legale, cuprinse în Legea Cultelor și în Decretul 126, art. 3, care stabilește proporționalitatea credincioșilor, în împărțirea bunurilor parohiale, ca și rezolvarea problemelor litigioase dintre credincioșii celor două Biserici românești, pe calea dialogului, ca și între reprezentanții celor două biserici.

Menționăm că atât bisericile cât și casele parohiale și bunurile patrimoniale sunt proprietăți ale parohiilor și comunităților ortodoxe, care sunt persoane juridice. În această situație numai organele parohiale sunt îndreptățite a lua hotărâri asupra folosinței și destinației acestor bunuri.

Considerăm această lege nedreaptă și protecționistă care,

PROTEST

Întruniți în conferința preoțească din data de 20 iunie 1997, preoții din Protopopiatul ortodox român Agnita — Arhiepiscopia Sibiu — își exprimă protestul ferm față de decizia S-natului României, cu privire la „retrocedarea” unor lăcașuri de cult către Biserica Greco-Catolică.

Socotim că această lege poate avea urmări cu totul imprevizibile pentru pacea Transilvaniei, va produce stări conflictuale în rândul credincioșilor din parohiile noastre.

indiscutabil, va duce la ură, vrabă și revoltă, cu consecințe ne dorite de nimeni, într-un moment în care Țara are nevoie, mai mult decât oricând, de pace, înțelegere și liniște.

Mai mult decât atât această lege anticreștină și antiromânească încalcă grosolan toate înțelegerile internaționale bisericești care va duce, inevitabil, la încetarea dialogului dintre ortodocși și catolici.

În încheiere noi preoții și credincioșii din ținutul Târnavelor și ai tractului Mediaș care v-am acordat încrederea deplină și v-am ales să conduceți destinele acestui popor drept credincios și să sprijiniți Biserica românească — strămoșească în lucrarea ei, nu dorim și nici nu putem crede că ne veți dezamăgi, prin hotărârile pe care le veți lua și vă aducem aminte de porunca ceasului de față care este porunca dumnezeiască ca și noi românii să fim una, precum unul este Dumnezeu și în caz contrar Vă retragem încrederea și sprijinul pe care vi l-am acordat.

Avem toată încrederea și speranța că glasul nostru de protest va fi auzit și doleanțele noastre legitime vor fi împlinite.

Preoții protopopiatului Mediaș

Protopop
Pr. Ioan Găban

Preoții protopopiatului Agnita

PALINGHENEZIA

(Urmare din pag. a 6-a)

Revelația divină ne ajută să cunoaștem ce va fi și dincolo de timpul istoric și de materie. Atunci va veni ziua a opta a creației sau a nașterii din nou, a palingheneziei. În contrast cu „săptămâna care măsoară timpul” ziua a opta, spune Christos Yannaras, arată modul existenței mai presus de natură — materie — și de timp.¹² Va fi un timp format nu din succesiuni de momente trecătoare, pieritoare, ci din relația de dragoste pleneră, care se săvârșește neîntrerupt într-o transformare dinamică „din slavă în slavă” (II Cor. 3, 18). Orice am spune acum despre această slavă viitoare n-ar fi decât o palidă reprezentare a acelei realități. „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față” (I Cor. 13, 12).

În dimensiunile zilei a opta se arată realitatea Învierii, unirea lui Dumnezeu cu „Adam cel universal” — cu toți oamenii fără excepție. Dar această unire, deși va desființa distanța fizică dintre om și Dumnezeu, nu va forța, nici atunci, libertatea fiecărei persoane.

Astfel, pentru cei „vrednici”, cum spune Sfântul Maxim, care primesc iubirea lui Dumnezeu, unirea cu El va fi o „desfășurare dumnezeiască și mai presus de orice înțelegere”, în timp ce pentru „nevrednici”, pentru cei care au refuzat posibilitatea iubirii, va fi „o suferință de negrăit”.¹³ Altă calitate de viață nu există în ziua a opta: iubirea este cea care judecă, iubirea este cea care dă fiecăruia după dreptate¹⁴ și după iubirea lui față de semenii săi și față de Dumnezeu.

„Acesta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu” (In. 15, 12). „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire” (I In. 4, 8).

12 Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capitolele teologice*; I, 51, P.G. 90, 1101 C.

13 Ibidem, IV, 90, 1312 C.

14 Christos Yannaras, *Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă*. Traducere de Pr. Dr. Constantin Coman, București, 1996, p. 148.

IN MEMORIAM

† Pr. CINEZAN VASILE

○ datorie împlinită

S-a născut la 24 aprilie 1909 în Armeni, județul Sibiu, din părinții Gheorghe și Rafira. Cursurile școlii elementare le-a urmat în satul natal, apoi a urmat cursurile Liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu. Imediat după absolvirea liceului s-a înscris la Academia Teologică din Cluj pe care a absolvit-o în anul 1932. În anul 1933 s-a căsătorit cu învățătoarea Olimpia Bologa și a fost hirotonit preot pe seama parohiei Hosman județul Sibiu.

Timp de 49 de ani, adică până în anul 1982 când s-a pensionat a fost în permanență preot paroh în Hosman. A avut cea mai însemnată contribuție la înființarea școlii elementare din acest sat, în anul 1938, putând fi considerat unul dintre ctitorii ei. În această instituție și-a desfășurat activitatea și soția sa. Școala este și astăzi locașul unde primesc primele taine ale cunoașterii copilii din satul Hosman cât și cei din satul învecinat Fofeldea.

A făcut numeroase demersuri pentru introducerea curentului electric în comună, trudă care n-a fost zadarnică.

A fost ctitorul și întreținătorul casei parohiale, ceea ce a făcut ca satul Hosman să aibă astăzi cea mai frumoasă casă parohială de pe întreaga vale a Hărtibaciului.

S-a îngrijit în permanență de patrimoniul și clădirile bisericilor, lucru ce reiese din vasta documentație existentă în arhiva parohiei.

Aici am amintit doar câteva dintre realizările mai importante pe care, ca preot, le-a realizat în aproape jumătate de secol de pastorație.

Desigur că într-un asemenea interval de timp au fost nenumărate cazurile când cuvintele de îmbărbătare, sfaturile bune, și exemplele personale au încurajat și au luminat inimile și mințile multor generații de credincioși.

Foarte mulți au devenit membri ai Bisericii lui Hristos prin primirea Tainei Sfântului Botez, multe generații s-au desăvârșit în viața creștină prin primirea Tainei Sfintei Cununii și multe generații au pornit pe calea cea veșnică, pentru înfălțirea cu Hristos, prin râvna părintelui paroh.

În toți acești ani, integrându-se în obștea pe care o păstora ca într-o familie, a fost martor al multor bucurii și necazuri care s-au abătut asupra fiilor săi duhovnicești, trăind alături de ei și fericea și bucuriile lor, cât și amarăciunea și necazurile lor.

Nu mult timp însă, după pensionare, necazurile s-au abătut și asupra părintelui, poate pentru că Dumnezeu să-i încerce sau să-i întărească credința, asemenea lui Iov și, în 1989 a trăit zbuciumul provocat de despărțirea de soția sa Olimpia, încercând pentru prima dată amarul văduviei și al singurătății, pentru că oricât de buni și de cuminiți ar fi copiii, ființa care îi-a fost sprijin și îndemnat, iubire și înfrățitorare o întreagă viață este de neînlocuit.

Cățiva ani mai târziu, în august 1996, cursul vieții părintelui este marcat de un alt eveniment și mai tragic. Este martorul decesului unicului său fiu, Puiu. Tulburat și slăbit, gândul său s-a îndreptat din ce în ce mai des, spre sfârșitul vieții sale pământești și la întâlnirea cu cei dragi plecați, mai tineri și înaintea lui, în împărăția cea veșnică. Înainte însă cu o săptămână de evenimentul trecerii sale în lumea celor mulți, o altă lovitură îi mai rănește încă o dată inima încercată de ani și amume moartea soțului fiicei sale Lucia, adică a ginerelui său, moarte survenită pe neașteptate. Această nouă și grea povară n-a mai putut fi suportată de inima părintelui care în ziua de 29 iunie 1997 a încetat să mai bată.

Slujba înmormântării s-a oficiat în biserică cu hramul „Cuvioasa Paraschiva” din Hosman, la Altarul căreia, părintele a slujit atâția și atâția ani, de către un sobor de preoți condus de P.C. Părinte Protopop Grigorie Cernea din Agnita. Trupul său a fost așezat întru fericită adormire și veșnică odihnă, după un zbucium îndelungat, la umbra unei cruci albe, de marmură pe care sunt încrustate simplu doar numele său și-al soției: Preot VASILE CINEZAN și soția OLIMPIA CINEZAN.

Dumnezeu să-i odihnească în pace și memoria să le fie binecuvântată!

Pr. ROAJDĂ CALIN
Parohia Ortodoxă Română Hosman

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAȘ
Parohia Sâmbăta de Sus-Apus

PROTOPOPIATUL SĂLIȘTE
— Post preot misionar pentru Protopopiatul Săliște

Termen de concurs: 15 VIII — 1 IX 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termen legal la Oficiile Protopoesti, anexând adeverința cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numărării.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Pr. dr. VASILE SAVA

— VICAR ADMINISTRATIV —

Primul vicar administrativ al reinviatului Eparhiei a Vadului, Feleacului și Clujului (în 1921) a fost Preot Dr. Vasile Sava.

A văzut lumina zilei la 20 ianuarie în Franța, pentru a lupta pe frontul de acolo. Nu s-a acceptat acest lucru, deoarece voluntarii din Moldova au venit să lupte pentru eliberarea Ardealului și nu să fie mercenari pe fronturi străine.

De asemenea, a trecut prin momente grele când la începutul anului 1919 a fost din nou mobilizat la Ardasut pentru „eliberarea” Ardealului.

Tânărul Vasile Sava și-a încheiat stagiul militar la 28 martie 1919, cu gradul de locotenent.

După demobilizarea din 18 martie până la 30 noiembrie 1919 a prestat diferite servicii în administrația de stat din cadrul Prefecturii din Târgu Mureș, apoi prim pretor la Plasa Mureșului de Jos. Datorită pregătirii sale și a experienței câștigate până la această dată, din 30 noiembrie 1919 a fost trimis ca deputat în Constituanta de la București, până la dizolvarea ei, în 1920.

După ce și-a încheiat activitatea în sfera slujbelor publice și-a dedicat viața Bisericii sale.

La solicitarea lui Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, a participat la reînființarea Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului; începând cu 1 ianuarie 1921 a fost numit secretar eparhial la Cluj. S-a căsătorit la 22 septembrie 1922 cu Letiția Vălcu, după care a fost hirotonit preot.

După o muncă grea de doi ani pentru consolidarea Eparhiei, la 16 ianuarie 1923 a fost numit consilier eparhial, la sectorul economic (conform deciziei nr. 4782/1923); prioritățile de bază erau: edificarea catedralei ortodoxe și ridicarea unui local corespunzător în care să fie cuprinsă reședința eparhială precum și un institut teologic. Prin truda Episcopului Nicolae Ivan și cu aportul său substanțial s-au înfăptuit aceste nobile idealuri.

În paralel a funcționat ca profesor suplinitor la catedra de Drept canonic de la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj (1924—1946).

Merită să pomenim faptul că în cei patru ani de ocupație străină a Transilvaniei (1940—1944) a stat „la datorie” la centrul eparhial din Cluj, alături de vrednicul ierarh Nicolae Colan, suferind batjocuri și umilinte alături de credincioșii ortodocși români de aici.

După terminarea celui de al doilea război mondial a luat ființă Uniunea Democratică a Românilor din Ardeal al cărei președinte a fost ales Prot. Dr. Vasile Sava; această uniune a funcționat aproape doi ani de zile (octombrie 1944 — martie 1946), perioadă în care a luptat pentru drepturile românilor transilvăneni. Mai târziu însă (prin 1949), probabil pentru acest fapt, va fi condamnat la închisoare, împreună cu Prof. univ. Dr. Emil Hațieganu și Prof. univ. Dr. Silviu Dragomir.

Părintele Vasile Sava a efectuat închisoarea la Petroșani, vreme de un an și jumătate.

Pentru bogata sa activitate desfășurată pe tărâm bisericesc și cultural, la 1 septembrie 1946 a fost numit (conform deciziei nr. 3896/1946) vicar administrativ la centrul eparhial din Cluj, funcție pe care a deținut-o până în anul 1948.

Tot pentru merite deosebite în „ogorul” Bisericii și al Neamului a fost răsplătit cu diferite distincții, între care le amintim pe cele mai reprezentative: Crucea comemorativă a războiului 1916—1918 Răspătura muncii pentru Biserica, clasa I, Steguta României în grad de cavalier, Coroana României în grad de ofițer, Medalia „Ferdinand I”, Medalia „Carol I”, Iconom stavrofor (dreptul de a purta brâu roșu și cruce) și altele.

A desfășurat și o însemnată activitate științifică publicând studii, articole, reportaje, în diferite periodice bisericești și laice ale vremii, între care amintim: *Renașterea, Viața Ilustrată, Calendarul* — toate de la Cluj ș.a.

Pe plan familial a avut un singur băiat, Nicolae, medic în Cluj (azi pensionar, împreună cu soția sa Elena, tot medic); la rândul lor au fost învredniciți de Dumnezeu cu doi băieți, Dan și Alexandru, amândoi ingineri (în calculatoare și în construcții de aeronave).

A fost o fire blândă, dar ferm în hotărâri și decizii, impunător fizic și de o aleasă prestație intelectuală și morală.

A trecut la cele veșnice în 21 decembrie 1964, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru

Vasile Sava, fiind numiți trădători de patrie. România însă s-a opus categoric acestei cereri.

Între timp francezii au încercat să transporte acest corp de nuar 1888 în localitatea Idicel Pădure, jud. Mureș, din părinții Ioan Sava și Cătălina, născută Covrig.

Bunul Dumnezeu a binecuvântat această familie cu harul păcii și al liniștii, ceea ce a făcut ca tânărul Vasile să fie crescut într-un spirit de dreptate, statornic, credincios și de înaltă înțelegere morală. S-a mândrit întotdeauna cu originea sa de țărăn, mai ales că din pruncie părinții l-au învățat să transpună în viață cuvintele Sfintei Scripturi, poate singura carte pe care ei o citeau.

A început școala primară în satul natal în toamna anului 1896, dar după trei luni a trecut la secția română a școlii primare greco-catolice din Reghin.

În toamna anului următor (1897), după un examen de diferență a fost înscris ca elev în clasa a doua, la secția germană, din cadrul Gimnaziului german din Reghin, pe care l-a absolvit cu rezultate excepționale, în vara anului 1903.

Trecerea sa de la o școală la alta, spre nivele superioare, dovedește atât dorința părinților de a-i da copilului lor o pregătire cât mai bună, precum și capacitatea remarcabilă a tânărului Vasile dovedită în decursul studiilor primare și gimnaziale.

După gimnaziu a urmat cursurile Liceului Reformar maghiar din Târgu-Mureș, obținând diploma de bacalaureat în anul 1907 (conform actului nr. 86/1907).

Toate vacanțele le-a petrecut în anul familiei, ajutându-i pe părinții săi la lucrul câmpului; această perioadă o socotea benefică pentru trup, o șansă reală de acumulări de noi puteri pentru munca intelectuală.

Duhul religios insuflat de părinții săi (buni cunosători ai Sfintei Scripturi și pilă de comportare morală), l-au îndemnat ca după terminarea liceului să urmeze cursurile Institutului teologic „Andrei” din Sibiu, între anii 1907—1910. La încheierea studiilor a obținut Absolutul teologic (conform certificatului nr. 632/1909—1910).

În urma rezultatelor deosebite la acest institut, Arhiepiscopia Sibiului i-a acordat o bursă, pentru a-și continua studiile la Facultatea de Drept a Universității maghiare din Cluj; anii petrecuți la Cluj (1911—1915) au fost cu spor, mai târziu obținând doctoratul în Științe juridice și drept constituțional, la nou-înființata Universitate Românească „Regele Ferdinand” din Cluj (conform actului nr. 1398/1921—1922).

Faptul că tânărul Vasile cunoștea foarte bine limbile germană și maghiară i-au lărgit orizontul de pregătire, precum și posibilitatea de a întreține legături pe teme culturale cu studenții germani și maghiari din Cluj în afară de cei de un sânge și de un neam cu ei.

Cu toate că a trăit și a învățat în unele școli de altă limbă, cultură, civilizație și religie, a rămas mereu înrădăcinat în crezul, Biserica și cultura neamului său, s-a îmbogățit din toate, creând din el o personalitate demnă de admirație și respect.

În anul 1915 a fost mobilizat în armata maghiară, dar în iunie 1916 a căzut în „captivitatea rusească”.

După ce România a intrat în război (în 1916) împotriva Puterilor Centrale: Germania și Austria, s-a decis alcătuirea unui corp de armată transilvăneanobucovinean, din prizonierii aflați în Rusia. La Kiev, împreună cu un mare număr de ofițeri și intelectuali români (în 1917) a lansat un apel (manifest) către lume, prin care s-a cerut eliberarea tuturor națiunilor de sub stăpânirea austro-ungară; apoi cu primul batalion, format din ofițeri și intelectuali români (aproximativ 1000 la număr) s-a îndreptat spre Iași, unde au ajuns în iunie 1917.

După sosirea sa la Iași a fost trimis pentru o lună de zile pentru pregătire la Școala militară din Petroșani, unde a primit gradul de sublocotenent; era chiar perioada marilor bătălii de la Mărășești.

După terminarea școlii alături de alți tineri români a fost concentrat la Bacău, în spatele frontului, toți pregătiți pentru a se reîntoarce în Rusia, în eventualitatea în care nemții ar fi rupt frontul de la Mărășești. Spre marele lor noroc, diviziile germane au fost înfrânte.

În urma păcii de la Bufta din mai 1918, Austria a cerut extradarea acestor români, între care se număra și sublocotenentul

Profesorul IOAN MOȘNEAG

„Întoarce-te, suflète al meu, la odihna ta,
că Domnul ți-a făcut ție bine“ (Ps. 114,7)

Sâmbătă, în ajunul Rusaliilor, 14 iunie, Sibiul a trăit o zi de do-
liu, cu înmormântarea vrednicului său fiu: **prof. Ioan Moșneag**, răpo-
sat la vârsta de 91 de ani.

După rânduiala slujbelor la morți, vineri seara m-am dus să-i fac
sărăcusa cuvenită. Am fost surprins când am văzut, pe banca de
peste drum de casa mortuară, un grup de intelectuali din Sibiu. Când
m-am apropiat de dâșii, s-au ridicat de pe bancă, mi-au spus că
i-au fost elevi și au venit să asiste la slujbă.

Și faptul s-a repetat la înmormântare, cu venirea de foști elevi și
alți culti intelectuali din Sibiu, să asiste la slujbă și să-l conducă
la locul de odihnă. Doi dintre foștii colegi, care, din cauza bătrâne-
țelor, n-au putut veni, și-au trimis scris cuvântul de despărțire, din
care cităm:

„Până azi, a fost cel mai prețuit și cel mai iubit de toți foștii lui
elevi. Pe bună dreptate, chiar și când aceștia au îmbătrânit, întâlni-
rea cu profesorul lor de chimie era o bucurie a lor. Chiar și atunci
mai primeau câte un sfat, câte o mustre, pe care o primeau ca de
la un părinte. Nu există serie de absolvenți ai liceului Gheorghe
Lazăr din Sibiu, care să nu-l fi invitat la întrunirile lor și era nelipsit.
Nici unul dintre noi, ceilalți profesori ai școlii, n-am exercitat această
putere de atracție“ (prof. Radu Mihăescu și Axente Creangă).

Profesorul Ioan Moșneag s-a născut din părinții: Andrei și Marina
și a mai avut un singur frate: Andrei.

A făcut școala primară în Sibiel, apoi liceul la Orăștie și facultatea
de fizică și chimie la Cluj.

Și-a început slujba de profesor la Sighișoara, de unde, curând
s-a mutat la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu. Aici l-am cunoscut
subsemnatul și i-am admirat conștiințiozitatea și, la nevoie, severi-
tatea, întâi cu sine, și în rândul al doilea, cu ceilalți.

Ceea ce l-a susținut, în toată activitatea sa socială, școlară și în
viața sa particulară, a fost credința în destinul neamului românesc
și în Dumnezeu.

Firește, că faptul acesta n-a mai fost în consensul regimului co-
munist, al cărui ideal educativ a fost: să creeze un tineret ateist, fără
neam și fără Dumnezeu. A fost scos de la catedră și a lucrat în con-
tinuare, până la pensionare, la atelierele: **Independența**, într-un labo-
rator de fizică și chimie.

Ne-am reîntâlnit la Sibiel. Avea domiciliul la Sibiu, dar venea
la casa părintească, unde locuia cumnata sa: **Marina**, soția răposatului
său frate: Andrei.

Sunt câțiva ani, de când a murit și Marina, după care au rămas
trei fii: Andrei, Ioan și Petru. În grija lor, nepoți de frate, a rămas
prof. Ioan Moșneag. Fizic, profesorul era tot mai decăzut. Nu însă
și suflètește, căci a rămas același: dărz și statornic, în credință și în
toată comportarea sa. La înmormântare se împlineau doar trei săpta-
mâni, de când a fost la biserică și a stat într-o strană din stânga
naosului, cocărit trupește, dar participând cu toată ființa sa spiri-
tuală la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

I se potriveau la înmormântare, întru totul, cuvintele psalmistului:
„Întoarce-te, suflète al meu, la odihna ta, că Domnul ți-a făcut ție
bine“.

Pr. ZOSIM OANCEA

† IN MEMORIAM

Ec. Paul Eneofescu

În seara zilei de 24 iulie a.c., a trecut la cele veșnice, după o
scurtă dar grea suferință cel ce a fost ani îndelungați Contabil Șef
al Arhiepiscopiei Sibiului, **PAUL ENEOFESCU**.

Vestea trecerii sale din această viață a umplut de întristare
inimile angajaților Centrului Eparhial Sibiu, precum și ale tuturor
celor care l-au cunoscut.

S-a născut la 6 iunie 1945 în Oradea, din părinții Petre și
Margareta.

A studiat la Cluj-Napoca, unde a absolvit Liceul „Ady Șincal”,
după care urmează cursurile Facultății de Studii Economice din
cadrul Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca, pe care le
termină în anul 1968 cu media 10, fiind șef de promoție.

În anul 1967 se căsătorește cu Mariana Repede, iar bunul Dum-
nezeu le binecuvintează căsnicia cu doi fii gemeni: Paul Marius
și Marian Ciprian.

Își începe activitatea profesională de economist la Uzina
Mecanică Mârșă, fiind promovât în scurt timp ca Șef Birou
Contabilitate-Materiale din Uzina.

În anul 1974 este numit Contabil Șef la Întreprinderea de Pro-
ducție și Prestări Sibiu, iar la 1 iulie 1976 este angajat Contabil
Șef la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

A depus aici o muncă plină de conștiințiozitate și meticulozitate
fiind apreciat de către toți angajații Centrului nostru Eparhial.

Pe lângă activitatea contabilă, a fost un mare amator al artei
fotografice, coordonând ani în șir și laboratorul foto din cadrul
Arhiepiscopiei. Multe din albumele editate de către Centrul
Eparhial din Sibiu, au fost realizate cu concursul direct al lui.

Și-a adus apoi o contribuție însemnată la lucrările de rezidire
din temelie a Ansamblului mănăstiresc de la Sâmbăta de Sus,
județul Brașov, numele său fiind înscris pe placa ctitorilor de la
intrarea în Mănăstire.

Slujba înmormântării celui ce a fost **PAUL ENEOFESCU**, a avut
loc în data de 26 iulie a.c., fiind oficiată de un sobor de preoți și
diaconi, avându-l în frunte pe P.C. Pr. Aurel Răduț, vicar
administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, care a transmis familiei
îndurerate mesajul adresat de către I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie
Plămădeală al Ardealului. Din partea Centrului Eparhial au par-
ticipat: P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic și Arhid.
Drd. Visarion Bălțat, consilier cultural.

Plăns de întreaga familie, regretat de către toți cei ce l-au
cunoscut, sub o ploaie de vară ce parcă nu mai conținea, scriul
cu trupul neînsuflețit al lui **PAUL ENEOFESCU** a fost condus
și depus spre veșnică odihnă, până la obșteasca înviere, în
mormântul din Cimitirul Central Sibiu.

Veșnică să-i fie amintirea.

PARTICIPANT

Copilul român — abonat sau abandonat în fața televizorului?

Între „exploziile” care au marcat viața țării după Decembrie 1989
a fost și aceea a informației de toate tipurile: scrisă, auditivă sau
televizată. Dincolo de chioscurile de ziare care au început să se
transforme în maldare de informație de mai toate gusturile și toate
nivelurile calitative, sursa cea mai puternică de informație a fost
TV-ul. Nu putem discuta acum asupra calității programelor TV, dar
articolul nostru se vrea un semn îndreptat spre părinții copilului
român, aceia care-i sunt cei dintâi și cei mai importanți dascăli, cei
dintâi și cei mai importanți prieteni. Și „cei mai” adevărați. Ori, ești
prietenul cuiva atunci când prin acțiunile tale îl aperi și de sine
înșiși.

Grație televiziunii, un copil american asistă în medie la 8 mii de
omucideri și la 100 mii de acte de violență înainte de a termina școa-
la elementară. O estimare a Asociației Psihologilor Americani (APA),
efectuată în 1992, arată că marea majoritate a copiilor americani stau
„blocați” în fața televizorului în medie cam 27 de ore pe săptămână,
zonele cartierelor degradate ale marilor orașe înregistrând un cumul
de 11 h/zi de „urmărire TV”.

Veți spune că suntem în urma americanilor cu mai mult de cinci
ani. Corect. Dar în aceeași vreme suntem extrem de bine racordați
la sistemul lor televiziv. Urmărind atent celelalte televiziuni națio-
nale sau particulare europene, vom vedea că televiziunea noastră na-
țională — ca și cele „private” — reiau mult mai rapid filmul X sau
filmul Z, decât multe alte televiziuni. Aceasta și datorită sistemului
de traducere a filmelor ca și, probabil, unor echipe de „achiziții” fil-
me” mult mai sărace decât cele occidentale, dar cu mult mai mult
bun gust. Și totuși... Câte din filmele rețelelor naționale sau regio-
nale nu au decât un singur merit: că se vând bine? Sau din desenele
animate câte mai încântă sufletul copilului? Veți spune că nu este
așa. E drept, nu putem fi — slavă Domnului — în situația unei
„zile de violență” din TV-ul american. Acolo — conform datelor
emise de Center for Media and Public Affairs din iunie '92 — într-o
zi de emisie au loc 389 scene de agresiune gravă (21% din totalul
orelor de emisie), 362 scene de atac, 273 scene cu pumni izolați, 226
atacuri cu mâna armată, 73 de scene cu agresiuni simple. Dar totalul
unei zile cuprinde cu totul 1846 de scene care sunt marcate de
violență.

La noi nu, nu e așa. Așa ne-am obișnuit s-o spunem mereu. Să
luăm aminte însă. Și copilul român se uită la desene animate gen:
„Dark Water” (cu 109 acte de violență/oră) sau „Cookie's Cartoon
Club” (100 acte de violență/oră) sau mai cunoscutul „Bugs Bunny and
Pals” (68 acte de violență/oră) sau mai „nevinovatele” desene ani-
mate gen: „Vrăjitorul din Oz”, „Chip N'Dale Rescue Rangers”, „Car-
toon Express” cu câte 29, 26 și 25 acte de violență/oră de emisie (cf.
National Coalition on Television Violence — U.S.A.).

Dar nu numai violența este exprimată pe ecranul T.V. Și nu numai
în desene animate. Să luăm un exemplu: filmul „Tânărul Indiana Jones”.
Păcutil și admiratul film se situa în top-ul filmelor cu grad
înalt de violență în toamna lui 1992, cu 60 de scene violente/oră.
Oricum sub nivelul unui desen animat. Nu? Dar aceasta nu schimbă
cu nimic aspectul moral al problemei, aspectul „modelului” uman
propus de un astfel de film.

Ce ne mai propun filmele? O nouă religie, sau noi religii. După ce
primele repere moderne ale OZN-urilor au început în 1947, pro-
gramele de televiziune au început și ele să popularizeze ideea de
OZN-uri, extraterestri, călătorii interstelare, etc. Printre cele câteva
zeci de titluri, marcam lumea televizorului: „Aventurile lui Super-
man”, „Marșianul meu favorit”, „Planeta maimuțelor”, „Mork Mindy”,
„Star Trek”. Din 1950 însă până prin anii '80 s-au produs peste 100 de
astfel de filme. Printre ele: „Ziua în care a stat pământul”, „Războiul
lumilor”, „2001: O odisee în spațiu”, „Rasa Andromada”, „Războiul
stelelor”, „E.T.”, „Coconul”... Între ele chiar și desene animate gen:
„Stăpânii universului”, „Căpitanul Planeta și Planetarii”... Se năș-
teau astfel miturile unei modernități care se taxa singură a fi „post-
creștină”, cu emfaza tipică celui care crede că a reinventat legea gra-
vitației. Ca să nu fim acuzați de anti-americanism se cuvî amintite
aici și desenele regretatului animator român Ioan Popescu Gopo, care
cu al său omuleț trecea pentru întâia oară desenul animat românesc
pe lista marilor premii, încadrându-se în modă. Cine nu și amintesc
oare „Povestea porcului” repovestită copiilor români în limbaj mo-
dern cu feți-frumoși și cu gust de aventură intergalactică. Dincolo de
modificarea simțului estetic conturbările din linia poveștilor duc la
modificări de mentalitate și moralitate extrem de grave. Mesajul ini-
țial al poveștili dispăre. Veți spune că aceasta nu semnifică nimic.
Probabil, dar să ne gândim că numai cu câțiva ani în urmă, pe când
se difuza desenul animat „Cartea Cărților”, apăreau în povestea bi-
blică fel de fel de personaje care nu numai că distrăgeau atenția de
la direcția reală a Sfintei Scripturi, dar deviau însăși sensul realității
biblice. De dragul modernismului, Mântuitorul era așezat în contem-
poraneitate cu un robot și cu un câine, iertată-mi fie spusa, mai
inteligent decât personajele biblice ale desenului animat (Sfântul
Prooroc David nu putea face nimic, în alt desen animat, fără să se
sfătuiască cu... calul său...).

Cui folosesc toate acestea? Poate dacă am fi avut vreo convingere
ecologistă — în sensul politic al termenului — sau o alta științistă,
ne-ar fi folosit și nouă. Dar e vădit că în fapt nu este altceva decât
vârful de lance ce va lovi în coasta creștinismului, „retrogradului”,
„dogmaticului” și „închistatului” creștinism oriental, ortodox.

Tot mai dese glasuri ale neoprotestantismului așa zis local — cu
real iz americanizat — se ridică, arătând că timpul de emisie dedicat
Bisericii Ortodoxe (majoritară oricum în planul României) este prea
larg, iar al lor este diminuat la maximum, ba chiar inexistent. Dar
oare ce morală ne prezintă zecile de filme americane care ne sparg
ecranele cu violență și sex, cu cultură insalubră și superficială? Ima-
ginea reală a cărei societăți ne-o surprind filmele și documentarele
cu care ne bombardează televiziunile ce emit pe teritoriul țării? Nu
este tocmai imaginea unei societăți ce-și are ca expresie tocmai re-
ligia creștină de interpretare baptistă, adventistă, metodistă sau mai
știu eu cum? Ce valori propagă în societatea românească creștină
filmografia care ne asaltează? La ce-ar mai trebui să ne prezinte te-
leviziunea națională predici baptiste, metodiste, deviate și ele de la
sensurile reale, științifice, etc. Când în fapt fiecare film cuprinde
în sine astfel de predici? Ce cântări „duhovnicești”, când toată pro-
ducția pop-rock ce ne străbate canalele auditive sunt de cele mai
multe ori produsul unor oameni ce aparțin — trup și suflet — unora
dintre bisericile care pătrund acum în România.

Să luăm exemplul a două filme pe care TVR le-a prezentat tinerilor
români ca experiență de viață: „Beverly Hills” și „Liceul îndrăgostit”.
A numărat oare cineva câte cuvinte murdare și câte acte mur-
dare au venit spre conștiințele tinerilor noștri, fără ca nimeni să-i
pună în gardă: concubinajul — ridicat la rang de moralitate, virgini-
tatea — transformată în motiv de zămbete stupide, școala — un fel
de loc al tuturor posibilităților, cartea — obiect ce poate lipsi ori-
când din evoluția oricui, familia — frână în dezvoltarea individuală.
E drept, cuvintele cele mai frecvente din discursurile personajelor
sunt: bunătațe, pace, solidaritate, libertate, etc. Dar toate acestea, fără
Hristos. Din când în când apare și biserica, de cele mai multe ori ca
loc de întâlnire între doi îndrăgostiți sau între doi dușmani. Biserica
noii generații? Barul. Evanghelia ei? Scrierile cine știe cărui „mare
guru”. Euharistia ei? Alcoolul și drogurile. Toate sunt soluții extreme
într-o etică a libertinajului — o imorală — punere în viață a prin-
cipiilor vizând libertatea persoanei.

Veți spune că exagerăm, că aceste fapte nu aparțin unei morale
creștine baptiste, adventiste, metodiste sau creștin — mai știu eu
cum se va fi numind curentul căruia-i aparțin. Și vă voi spune că
aveți dreptate. Dar această morală modernizată până la maximum,
lipsită de harul Sfintei Biserici și al Sfințelor Taine, de prezența
REALĂ a lui Iisus Hristos, este terenul lui „orice este posibil”. Când
religia devine simplă formalitate, totul e posibil și totul e îngăduit.

Pr. CONSTANTIN NECULA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm o carte a lui Paul Evdokimov, în tradu-
cerea Gabrielei Moldoveanu: „Taina iubirii”, cu subtitlul
„Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe”
(Ed. Christiana, București, 1994, 261 p.).

Este de la sine înțeles că autorul merge în adâncime
în studierea problemei, cercetând rolul atât al bărbatului
cât și al femeii, potrivit intențiilor lui Dumnezeu de la
creație. Cartea se recomandă de la sine celor preocupați
de problemă.

● „Șapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului”, se
intitulează o carte tipărită de editura Christiana avându-l
ca autor pe Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, profesor de Noul
Testament la Facultatea de Teologie din Sibiu (Bucu-
rești, 1996, 64 p.).

A scrie despre Maica Domnului cu rigoare științifică nu
este o întreprindere tocmai ușoară. Autorul știe bineînțe-
les, lucrul acesta și are grijă să ne prezinte în șapte tâl-
cuiuri, adică în șapte capitole, învățătura despre Maica
Domnului, cu grijă documentată pe surse biblice. Nu face
expuneri sofisticate cu bibliografie de specialitate, ci o
interpretare personală a paragrafelor din Sfânta Scri-
tură, referitoare la Maica Domnului. Dincolo de aceasta
se orientează după tradiția dintru începuturi din litera-
tura teologică, dar nu ieșind din contextul biblic. El știe
că tema e obiect de dispute între confesiunile creștine,
mai ales cu cele de orientare protestantă. În fața protes-
tanților și neoprotestanților Biblia face autoritate de ne-
contestat, așa că autorul caută să justifice cultul Maicii
Domnului mai ales pe surse scripturistice.

De altfel aceste surse scripturistice există din belșug și
e de mirare cum protestanții și neoprotestanții le ignoră,
ajungând până la a manifesta o anumită aversiune față de
cultul Maicii Domnului. Acest lucru e foarte greu de în-
țeles de către lumea ortodoxă și cea catolică. E drept că în
anii din urmă protestanții au devenit, de formă, mai accesi-
bili acestui cult. În casele lor și la întruniri ecumenice
se poate, adesea, vedea și icoana Maicii Domnului. Atitu-
dinea lor e însă ezitantă și nu capătă forma de mărturisire
de credință.

Iată de ce cartea Pr. prof. Mihoc e foarte bine venită,
cu atât mai mult cu cât ea poartă autoritatea unui mare
teolog, care, dealtfel, se înscrie pe linia celei mai auten-
tice tradiții și dogme creștine. Se știe că problema a con-
stituit subiect de cercetare și în Sinoadele Ecumenice,
care au definit-o odată pentru totdeauna, numind-o pe Ma-
ica Domnului Theotokos, adică Născătoare de Dumnezeu,
stabilind rolul de mijlocitoare pe lângă Dumnezeu pentru
mântuirea oamenilor.

De altfel Tradiția creștină ne spune că ea s-a bucurat
de o atenție deosebită din partea lui Dumnezeu și, când,
după înmormântare, la câteva zile, mormântul ei a fost găsit
gol, s-a acreditat ideea ridicării ei cu trupul la cer. În
Biserica Ortodoxă acest lucru este o tradiție venerabilă.
Romano-Catolicii au mers mai departe decretând chiar
o dogmă a Înălțării cu trupul la cer a Maicii Domnului.

În viața creștină ortodoxă, ca și în cea catolică, și în
deosebi în tradiția religioasă a poporului român, evlavlia
la Maica Domnului este foarte mare.

Așa se explică și faptul că în biserici, pe catapetesme
icoana Maicii Domnului e așezată în stânga ușilor împără-
tești.

Cartea profesorului Mihoc e mai mult decât binevenită
în contextul ofensivei sectare și ea ar trebui să pătrundă
în toate casele creștine românești.

● Cunoscutul publicist Boris Buzilă a tradus în româ-
nește o carte extrem de interesantă despre o categorie de
nevoitori creștini de excepție, din viața ortodoxă, prezenți
mai ales în Biserica Rusă: nebunii pentru Hristos. E vorba
de cartea preotului Ioan Kovalevski, „Fericirii nebuni
pentru Hristos”, (Editura Anastasia, București, 1997,
302 p.). De altfel se pare că în Biserica veche a existat
o asemenea categorie de creștini și în alte Biserici Răsă-
ritene.

Tema a fost adesea controversată, așa încât cartea care
ne este tradusă acum ne aduce lumini noi și, într-un fel
reabilitează această categorie de creștini. Pentru cei care
nu s-au mai întâlnit cu problema nebunilor pentru Hris-
tos, spunem doar atât: nu erau nebuni cu adevărat ci se
prefăceau a fi așa pentru a dobândi răsplata de sus, lăsân-
du-se disprețuiți de oameni. Era într-un fel o încercare
de stăpânire și biruință a orgoliului omenesc, când acesta
putea încuraja orgoliul pierzător de suflet. Nebunii pentru
Hristos voiau să evite lauda oamenilor pentru a primi
plata de la Dumnezeu.

Fără îndoială această categorie de nevoitori a fost în-
tr-un fel o încercare de găsire a unei căi spirituale dusă
până la extrem. De aceea unii ca aceștia au fost rari și de
cele mai multe ori neînțeleși. Ori, tocmai aceasta era și in-
tenția lor: să fie neînțeleși și blamați de oameni pentru ca
virtuțile lor să fie cunoscute numai lui Dumnezeu.

Pentru mai adâncă pătrundere în acest gen de spiri-
tualitate, cartea lui Ioan Kovalevsky e foarte binevenită
iar traducătorul reduce în prim-planul spiritualității ort-
odoxe o categorie uitată de sfinți. Desigur cartea va
stârni interesul cititorilor creștini, în măsura în care ea
constituie un gen de spiritualitate neobișnuită și foarte
rară. Trimitem cititorul să se convingă el însuși de a-
ceasta.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se adresează REDACȚIEI Telegrafului
Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35.
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte;
Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2,
B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare
costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A.
(cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută,
Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU